

საქართველოს კალი

03 ს ი ს ი
№ 7 1979 წ.

ISSN 0321-1509

645
1979

60

დიდის შასავი. თ. ფურცხვანიძის ფოტო.

„საქართველოს კალი“

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის
ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხა-
ტვრულ-ლიტერატურული ჟურნალი.

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-политический
и художественно-литературный журнал
ЦК КП Грузии.

679

ს. კილაძის ფოტო

ბავშვები მოითხოვენ!

თელავის საკონსერვო ქარხანა წლეულის მეოთხედ დაჯილდოვდა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს, საქართველოს პროფკავშირთა რესპუბლიკური კომიტეტისა და საქართველოს ალკ ცენტრალური კომიტეტის გარდამავალი ნიითელი დროში.

ინტერვიუ გეგმარაგებთან

ეზოში შესვლისთანავე იგრძნობთ კარგი მეურნის ხელს. ერთი პატარა ქალაქის ნაგლეჯსაც ვერსად შეინიშნავთ. ლამაზად ბიბინებს მოლი, ყელყელაობენ ნაირფერი ყვავილები. ჩანს, აქაურებს წესრიგი ჰყვარებათ. ნააზრევს მიმიხვდა ჩემი ახალგაზრდა მასპინძელი ნოდარ მუმლაური.

— მე აქ ვმუშაობდი და კარგად

ვიცნობ ქარხანას, მის კოლექტივს, არ გეგონოთ, რომ აუტრატობა და წესრიგი მარტო კარგი მოვლილი ეზოთი გამოიხატებოდეს. ქარხანა საერთოდ ასეთი მოწესრიგებული, მისი ცხოვრების რიტმი აქდან, შესასვლელიდანვე იგრძნობა! — მითხრა მან.

საუბარი ქარხნის დირექტორმა ა. ყურაშიძემ ციფრების ენით დაიწყო:

— შარშან სამეურნეო წელიწადი კარგი მაჩვენებლებით დამთავრეთ, რეალიზაციის გეგმა 139,9 პროცენტით შევასრულეთ, 2,330 ათასი მანეთის ნაცვლად რეალიზებულა 3,259 ათასი მანეთის პროდუქტია.

მეყვეთ ციფრებს: საერთო პროდუქციის გამომშვების გეგმა შესრულებულა 112,6 პროცენტით, გეგ-

მით გათვალისწინებული 2,939 ათასი მანეთის ნაცვლად გამომშვებულა 3,310 ათასი მანეთის პროდუქტია. შარშან აქ სახელმწიფო ხარისხის საპატიო ხუთკუთხედით 241 ათასი მანეთის ნაწარმი დაშვდა, რამაც მთლიანი პროდუქციის 7,3 პროცენტი შეადგინა.

საქვეყნოდ არის ცნობილი თელაველთა ნაწარმი: ალუბლის კომპოტი და წვენი, ტყემლის საწებელა, მსხლის შაქრიანი წვენი და კომპოტი, გარგარის ჯემი, ხენდროს ნატურალური წვენი, ვაშლის წვენი, კაკლის მურაბა, პამიდვრის ნატურალური წვენი, ატმის ჯემი და შაქრიანი რიბიობი, აჯიკა...

— ახლა, — ეცხობრა ქარხნის დირექტორმა ა. ყურაშიძემ, — ექვსი დასახელების პროდუქტია საპატიო

ბავშვის სახ. საქ. სსრ
საქმის წილი: სტუმრები
გან. წილი: ...

სამქროს უფროსა ირაკლი ფირანიშვილი ესაუბრება კომკავშირული პრეზიდენტის წევრებს

ხუთუთხედით მზადდება, გეგმით გათვალისწინებული 388 ათასი პირობითი ქილის ნაცვლად, 388 ათასი პირობითი ქილა უმადლესი ხარისხის კონსერვი გამოვლუშვით.

— რომელ ქალაქებსა და რაიონებს ამარაგებთ?

— ქარხნის პროდუქციას ვგზავნით საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა მხარეში. დიდი მოთხოვნილებაა მათზე იაბონიაში, ავსტრიაში, ინგლისში, ჩეხოსლოვაკიაში...

— და მაინც სანატრელია და ძნელად საშვავარი არამატული და მეტად გემრიელი ატმის რბილობი.

— მართალი ბრძანდებით, — ელიშება ქარხნის მთავარ ინჟინერს ჯ. ბალუაშვილს, — ატმის რბილობს ძირითადად სექსპორტოდ ვამზადებთ. გადავწყვიტეთ წლუღულს, მოსავლის აღებისას იგი ვაკილებით დიდი რაოდენობით დავამზადოთ და თბილისისა და რუსთავის მოსახლეობა მოვამარაგოთ. განზრახული გვაქვს კიდევ ორი სახის ახალი პროდუქცია წარვადგინოთ ხარისხის ნიშანზე.

ქარხანაში 130-მდე მშრომელია. უმრავლესობა კი ქალები არიან. მათ დიასახლისის ალღო ეხმარება გემრიელი, ნუგბარი ნაწარმის დამზადებაში, საწარმოში ქალთა შრომა გაიოლდა უახლესი მანქანა-დანადგარების გამოყენებით.

ბოლო დროს, თელავის საკონსერვო ქარხანაში, ხარისხის მართვის კომპლექსური სისტემის დანერგვამ დიდი ამაღლა გამოიწვევა პროდუქციის ხარისხი.

ამიტომაც გაიზარდა მომხმარებელთა მოთხოვნილება აქაურ კონსერვებზე.

— ჩვენი ქალები უკიდ კარგად მუშაობენ, ეს ხომ ყველასთვის ცნობილია, მაგრამ არც მამაკაცებზე

თამარ გრემელაშვილი

ნოდარ გამხვეტაშვილი

გვეთქმის აუცი, — გვიხარია სამქროს უფროსმა, პარტორგანიზაციის მდივანმა ირაკლი ფირანიშვილმა.

ვათვლილებით მოწინავეთა დავას, სადაც გამოფენილია გირბრე ფულიანის, გივი სუხიტაშვილის, თამარ გრემელაშვილის, მარინე დინგაშვილის, ნოდარ გამხვეტელაშვილის, ზურაბ მტირალაშვილის და სხვათა სურათები. ეს აღმამაჩები ქარხნის ღირსებასაც იცავენ და ჭილდობებს იმსახურებენ.

ზეინაბ გოგაშვილი

— ჭილდობები მართლაც ბლომად გვაქვს მიღებული, — გვეუბნება პარტორგანიზაციის მდივანი, — 14-ჯერ დაგვიარლოვეს „ცენტროსოიუზისა“ და სამომხმარებლო კოოპერაციის მუშაკთა პროფკავშირის ცენტრალური კომიტეტის პრეზიდენტის გარდამავალი წითელი დროშით, ითხვერ საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პრეზიდენტის გარდამავალი წითელი დროშით, ითხვერ საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს სსრ მიწისტრთა საბჭოს, საქართველოს პროფკავშირის რესპუბლიკური კომიტეტის და საქართველოს ალკ ცენტრალური კომიტეტის გარდამავალი წითელი დროშა მოვიპოვეთ, გამარჯვებული გამოვედით კვების მრეწველობის საწარმოების შიგის გამართულ სოციალისტურ შეჯიბრებაში. მოწინავე მუშა-მოსამსახურეები ხშირად იღებენ ცეკავშირის კვების მრეწველობის სამმართველოს სიყვლებს, ფსიან სანუქრებს, ფულად პრემიებს.

ქარხნის ვეტერანია მუშა ოლია თანაშვილი. მის შრომამ და გარკვეულ საწარმის თავადლება, კოლექტივის და სამქროს სიყვარული არგუნა, შრომის მოწინავემ თამარ გრემელაშვილმა „საიღუმლოდ“ გავჯანდლო: როცა ჩვენი ქარხნის ნაწარმს

მალაზიების თაროებზე ჩამომწერი-
ებულს ვხედავ, გული შემიქანდე-
და ხოლმე, ვეისყვარულები ამ კომ-
პოტის ქილებს, ვესათუთები, რადგან
მათში არა მარტო პროდუქტია მო-
თავსებული, არამედ ჩემი და ჩემი
თანამოსაქმეთა ნაშრომ-ნაჯაფარი. და
ერთიც კიდევ: მინდა რომ მომხმარე-
ბელი ყოველთვის კმაყოფილი გვყა-
ვდეს.

— ეს მარტო საბჭოთა მომხმარე-
ბელზე როდია ნათქვამი, — სიტყვა
ჩაურთო მარინე დინგაშვილმა, —
ჩვენი ნახელავი უტყობითაც გადის
და საქართველოს, კერძოდ თქალვე-
ლთა პროდუქტია იქაც მოსწონთ.

— თქვენ რაღას გვეტყვი? — მი-
ემართეთ იქვე მდგომ ზეინან გოგა-
შვილს.

— ქაიხანაში 33 კომკავშირელია,
მე კომკავშირული ბრიგადის წევრი
ვარ, ესწავლობთ და ვებაძთ უფ-
როსებს, ისე ვშრომობთ, რომ საუ-
კეთესო მაჩვენებლებით ვუპასუხობთ
პარტიის XXV ყრილობის გადაწყვე-
ტილებებს. შრომა და თავგანწირვა
რას არ შეაძლებინებს აღამიანს. ამის
ნათელი სურათი მოეგეშლიათ ი.
ბრეჟნევის ღრმავანარსიან ნაწარ-
მოებებში — „მცირე მიწასა“, აღორ-
ძინებასა“ და „ყამირში“. 1979 წე-
ლი ბავშვის წელია. ამიტომაც კომ-
კავშირული ბრიგადის №1 ამოცანა
დავუშვალათ ცეროდენებს მიმზიდ-
ვლად გაფორმებული, არამატული,
სასარგებლო წვენები და კომპო-
ტები.

— ზეინან, ქალთა შრომისა და პი-
რობების შესახებაც გვიამბეთ რაზე.

— ყველა საამქროს აქვს გარდე-
რობი, დიდ შეღავათს გვაძლევენ
საშაპეები და პიგეინის ოთახი,
გვაქვს კეთილმოწყობილი სასაღი-
ლო, სპორტული მოედანი, საექსპო-
ზიციო დარბაზი, მეტად მაღლიერნი
ვართ აღმინისტრაციის, ხელმძღვა-
რელების, რადგანაც არ გვიჭირს სა-
მსახურში სიარული — გვაქვს საყუ-
თარი ავტობუსი. ჩაბმულნი ვართ
ფრენბურთის, კალათბურთის, ჭად-
რაკის წრებში, ვაწყობთ ექსკურსი-
ებს. წლეულს 22 მოწინავე მუშა ჩე-
ხოსლოვაკიასა და უნგრეთს ესტუმ-
რება.

ლილი მახსი

რედაქციისაბან: ეს ყველაფერი
კარგია, მაგრამ, ჩვენ გვიინდა თელა-
ველ მეკონსერვების გადავცეთ სა-
ქართველოში მცხოვრებ ბავშვთა
სურვილი: „ჩვენი დედები მაღაზიებ-
ში თქვენს პროდუქციას ვერ შოუ-
ლობენ! ამიტომ ჩვენთვის მთელი კომ-
პოტი, ჩემი, რბილი და დაამზადეთ.
უცხოელ ბავშვებთან ერთად ჩვენც
გვსურს ვიგემოთ თელაველთა ქე-
ბული ნახელავიც“.

ლილი ნუცუპიძე

დღესე...

თუ მინერია
ამ მთის გადავლა,
ბარემ გადავალ
დღესე!

თუ მინერია
ამ ზღვის გაცურვა,
ბარემ გავცურავ
დღესე!

თუ მინერია
ცაში აფრნა,
უნდა აფრინდ
დღესე!

თუ მინერია
ამ ტყის გააკვავა,
უნდა გააკვავო
დღესე!

თუ მინერია...
რაც მინერია
უნდა მოვასწრო
დღესევე,
ხვალ?

ხვალ რა ვიცი, გვიან იქნება,
ხვალ? ხვალ, რა ვიცი,
შეაქვლება?

სიმერე

ჩანს თანატოლს

დაუთოვია
ფიქრის კალთებზე,
აღარ გავაღვლებს
ფთქვა კვირტების,
ახლა არაინ
აღარ დაგვეძებს
ახლა არავის
აღარ ვჭირდებოთ.

გაფრინდენ
ჩვენი ბუდის მერცხლები,
სახლის კუნჭულშიც
კარგად ვეჭვილი...
და იმ ნატყრის თვალს,
ჩვენ რომ ვეძებდით,
სხვემი ეძებენ
თავგამეტებით.

გახსოვს?
ვიცხვებდი უბეს მძივებით,
სახვე ვიყავით
რწმენით, იჭვებით,
ერთს უნებურად
გავიცინებდით
და თავს იკლავდნენ
ჩვეთვის ბიჭები.

ახლა არაინ
აღარ გვეკითხულობს,
ახლა არაინ
აღარ ვჭირდებით.

მეაულის სარდამკალო

მთასა და ბარში
ვიდვდი ქარში,
ცხნავდით, ვიხსნავდით,
გვაფავდით ტყა-ველს,
იმ ოფლის გემო,
იმ ოფლის მადლი,
სულ მისხალ-მისხალ
გამაკვავა დღემდე.

გვერკინებოდა
ათასი ერთად,
ვერკინებოდით
ერთად ათასებს,
იცოდა კაცმა,
იცოდა ღმერთმაც
გვეჯობდა სხვათა
ბროლს და აღმასებს —
სულ ერთი გოჯი
მშობელი მინა
თანწყობილი
სალავემი ფიცად.

—
რისი დათმობა,
რისი დათმობა
და ურიცხე მტერთან
პირდაპირობა,
გვიჭრიდა მხალა,
გული და თვალა
და ქართველობაც
იყო გმობობა.
რაც გვახსოვდა
ცხახსა და ძილშიც,
ოღონდ სიცოცხლით
მომულს ვრგობოდით,
რამდ გვერნებოდა
სიკვდილის შიში,
ახე ცოტანი
არ ვიქნებოდით!

ელისო

სამი წელია იგი ორჯონიძის რაიონში (რომელსაც ჩვენ ისევ ხარავულს ვეძახით) მუშაობს, ხოლო შარშან პარტიის რაიონის მდივნიდან აღმასკომის თავმჯდომარედ გადაიყვანეს.

თავიდანვე ბევრი საქმე დახვდა — 200-ზე მეტი გუნვის სახლ-კარი დამიწვერა რაიონში და მათი სამოსახლო შეარჩია. ზესტაფონიდან რეკომანდებ რომ გზა ფართოდებდა, ამის გამოც რამდენიმე ოჯახი აასახლა. მიწის სამუშაოები, კრება, საინჟინრო, მშენებლობა — აი, რითაა დაკავებული მამული დღე.

მერედამერ ახალი საქმეები გამოჩნდა. ზესტაფონიდან ხარავულამდე 30 კილომეტრზე ბუნებრივი გაზი ვაკაყეთ. მიწურ-მოწყვრით რომ არაფერი გამოსვლიდა, თვითონ უვლია თავმჯდომარეს და მიუღწევია, რომ შენგნლობა წლავანდელი გეგმით ვაეთ-ვალისწინებინათ. კვშირგამბულობის სამინისტროს მისცვენება არ მისცა, ჩვენს კოლმურნეობებს ხარკების გადახდა გაუჭირდებოდა და რაღის ხაზის გამოყვანა თქვენ ითავითო.

სამოყრებად სახაგირო გზის მშენებლობასაც მალე ხელს მოჰკიდებენ. სამი ტექნიკანსილტორი უკვე დადგებოლია, რაც მალე გამართება და ფეხბურთის გულშემბეჭდვებს რიკოსი გადალმა გადასვლა აღარ დასჭირდებოდა.

ერთხელ თბილისიდან ხარავულამდე ერთად ვიმგზავრეთ და გზაში ბევრი რამ მიამბო. გუშინ სპორტკომიტეტში ვიყავი და შემბარდნე სპორტული მოედნის პროექტს ათ დღეში ჩაგაბარებდით, კომუნალური მეურნეობის სამინისტრო ლამინონების დადგმაზე დავითანხმეო.

საშინლად ჩამოცხა. მაგამ მალე ჩუმ-თელუთიდან ფონსაყენ გადავტყვიეთ და თოვლია სიგრილე შემოგვაშველა.

— ან სოფლებს ახლოს გაგაქცნობდი, მაგრამ ხარავულში არქიტექტორი გერა ხეჩინაშვილი მელოდებდა, — მობობდოდა თავმჯდომარემ, — რესტორან “ჩხრიმელას” სარდაფი ნამდვილ ევროპულ ბარად უნდა გადავიკეთოთ.

სიტყვამ მოიტანა იმ ახალზე საუბარი, რაც ამ კუთხეში ფეხს იდგამდა, — ან უკვე შენდებოდა, ან მონახაზებით ისახებოდა.

ოცნებამ გამიტაცა და მონახაზობის მიხედვით ადვილად წარმოვიდგინე: ერთ მშენიერ დღეს, თუ ხარავულს პანკაითი მწეწეო, ჩხრისმელაზე ორივე მხარეს, წყაროებიდან მხატვრული კომპლექსები დამიხვდება, ერთიან დღეებში ქანდაკებასაც ვიხილავ. თუ მატარებლით ჩამოვალ და, როგორც დღესდღეობით ხდება, რკინიგზას გადავკვეთ, ჩხრისმელაზე ახალი ხილით გადავალ. თუ მოვიწებებ, სადგურიდან გვირავით მოუხვდებოდ პირდაპირ მთავარ ქუჩაზე. არ ავჭქარდები, ახალ ბაზარში შევივლი,

შევძლებ მხარეთმცოდნეობის მუშაობას. მოვიხაზულო, ახლახან რომ დაუწყებია ცხოვრება ძველ ადმინისტრაციულ სახლში, რომელსაც უკვე მშენებლები და მხატვრები თავს დასდგომიან. გორაზე, ყოველი მხრიდან რომ მოჩანს, ახალგაზრდობის სახლს მოვიხაზულებ სახაგირო გზით. საღამოთი ახალი კულტურის სახლში დავესწრები რაიმე სანახაობას, ხოლო ღამით გადავკეთებულ და გალამაზებულ სასტუმროში მოვიცვენებ. როდესაც ხარავულს დავემშვიდობები, ახალთახალ ავტოსადგურში მოვივლი მანქანის გასვლას.

თავმჯდომარემ ინარჩუნა: ზონაში რომ შტატით ერთი გეოლოგი გვეყოლიდა, გრუნტის ანალიზი დროზე ჩატარდებოდა და ავტოსადგურის პროექტიც, ჩვენებმა რომ შეადგინეს, თბილისიდან ველოდეს აღარ დაეთობებოდა, რა ვენათ, საქმე ბრკოლდებაო.

მარტო ამ შემთხვევაში ბრკოლდება საქმე?

თავმჯდომარე წუწუნს ჩვეული არ არის და სიტყვას ბანზე მიგდებს, შენ ხილი იხილუო.

მაგრამ რახან აქაური ვარ, ზოგ რამეს ჩემით გზედები: მიწა შწირია და ხროკებში, სოფლებს იმთავიდანვე სიღარიბე მოსდევს, ბევრ მთვანს გზაც არ უვარგა.

ულისოს ვუთხარი, გზებს ნელ-ნელა კი ააშენებთ, მაგრამ ჩვენს სოფლებს როგორ გაამდიდრებთ, არ ვიცი-მეთქი.

— ეგ ჭრჭერობით არც ვე ვიცი, — მომიგო დადებურებით, — საითითაოდ ყველა სოფელი უნდა შევისწავლოთ, უნდა გაგაანალიზებოთ, უნდა გამოვიკვლიოთ ყველა შესაძლებლობა... კი არ გგონოს, გვეძებს ვერ ვასრულებთ; ან ხვალნდლზე არ ვზრუნავდეთ; პარტიის რაიოკითან ერთად კომისიები შევქმენით მეურნეობის ყველა დარგში, პერსპექტიული გეგმაც შევადგინეთ — ახალ ვენახებსაც გაავაშენებთ, მგზხერსაც აღვადგინოთ, სანერგისაც მოვაწყუთოთ, ტალავებსა და ხეივნებსაც მოვაშენებოთ, ას ჰექტარზე მეტ ვენახს შვალურზე გადავიყვანოთ, სამკოლირაციო სამუშაოებიც შესრულდება, სოხლებიც გვეშენება. მაგალითად, წულუბს დამთავრებთ სპეციალისტის მეტეოლოგიის კომპლექსს, ავ-შენებთ ფერმებს, ერთი სიტყვით, ზრდის ტემპებს მოვეუქნარებთ, მაგრამ რაც შეეხება გამდიდრებას, ეგ ცოტა სავიანო საქმეა.

აღმასკომში მისვლისთანავე ელოდი ბერიმდე არქიტექტორი მოიკითხა. მოადგულს ჭედი უჩიქებს წაყვანა სარადიის სანახაობად.

თავმჯდომარეს დებეშა დაახვედრეს — რვა მარტს ულოცავდნენ იაყუტილიდან, რომელსთანაც ორჯონიძის რაიონი სოციალისტურ შეჭირბებაშია ჩაბმული.

მალე თათბირზე იხმეს პარტიის რაიკომში.

მაგრამ თავმჯდომარემ — “ორი სოფელი

ბიდან ჩამოსული მთხოვნელები მიცილან და რამდენიმე წუთი მადროდეთი, ითხოვ.
წინდაწინ კიბის კოლმურნეობის თავმჯდომარე შემოვიდა. საქმე რომ მოუგვარა, ელისომ ჰკითხა, როგორ არის კავსიანების საქმე. კარგადო, მიუფო იმან, შარშან სიმ სიმა ათასი ვახაუთო, წულულს ორი ათასი მოუფმეტბოთო.

გამხიარდა კიბელო თავაკის თადარიგი. ჩვეს კუთხეში კავსიან მართლაც რომ ვარჯობს, მაგრამ იმის გამო, რომ შემოსავლის გვიან იძლევა, კოლმურნეობის თავმჯდომარე ფიქრობს, ვინ იცის, იმ დროს თუ თავმჯდომარე აღარ ვიყოთ, მართკ თავის ყოველწლიურ გეგმებს ჩაიკვირებებს და საშვილოშიყოლო საქმეს ვანზე დებს. ეს კაცი კი კეტურად მოქცეულა.

კარი ხანშიშესულმა კოლმურნეებ შემოალო.
— გამარჯობა, ბიძია! — შეგებმა თავმჯდომარე.

— შარშან, ბატონო, თქვენს სახელზე განცხადება შეონდა შემოტანილი, პასუხი მინდა. — თქვა შემოსულმა.

თავმჯდომარემ განუყოფელმაში დარეკა, განცხადება ისე მალე შემოიტანეს, რომ ვაგვირდო.

— თქვენთან მოსულან, შემოქმეებით, პასუხიც გაუცითა, რაღატომ გარჯილხართ? — არ ვარცა ის პასუხი.

შემოვიყანეს შემოქმეებელი. იმ გველის მოთხოვნა სამართლიანი არ იყო და ძიხის თვისას აღვა. შაშინ თავმჯდომარე შეჰპირდა: მთელ სოფელში შეაბრუნებ მიწათსაბჭოებლობის წესებსო და დროც დაუთქვა.

უსინათლო სახლის პროექტის გადასახადსგან გათავისუფლებას ითხოვდა. თავმჯდომარემ სადღაც დარეკა და გათავისუფლებინა: ნადაბურულ ყმაველს სურამში უნდოდა სამუშაოდ გადასვლა. ჩვენც მალე ვავხსნით პროფილაქტიკურებს და აქ გამუშავებთო. მიუფო თავმჯდომარემ და არ გაუშვა; ერთს კი ასე უთხრა: თქვენს განცხადებებს მიხედვით დეკრეტები ვაგუგზავნეთ მინისტრთა საბჭოს და ბუნების დაცვის კომიტეტსო.

კიდევ რამდენიმე მთხოვნელი შემოვიდა. თავმჯდომარე სასწორით სწონდა. კი არ მიუკიბავ-მოუკიბავადა, არც გადაუღებდა, მარნივე აგვარებდა საქმეს, თუკი რამენაირად შესაძლებელი იყო.

ელისო თათბირზე წავიდა.
მე კი ერთი კითხვა ამეკვირება: ამ ქვეყნად ყველას თავისი ხელობა აქვს და თავისი საქმე უყვარს, მევენახეს — ვენახი, მწვემს — ცხვარი, მეფოლადეს — ფოლადი, ისტატუს — ჩუქურთმა. ელისოს? ელისოს რაღა უყვარს? რა წარმოუდგებმა თავმჯდომარეს ფელაწინ, როცა საყვარელ საქმეზე ჩამოვარდება საუბარი? რა ჰქვია ელისო ბერიძის პროცესისა? ზრუნვა? ზრუნვა ადამიანისა-პოის, მიწისათვის, ამ მთავარის სოფლებსათვის?
სწორედ ასეთ!

ზიზა ჩხეტიანი

ჟურნალური სოფელი

„სადაც მეძებს, იქ არა ვარ, დამიკარგავს სალმური, სად მომხიხოს წიკარამა“.

არიგლ სულაპური

ამოღის მზე და მიწივეს მალა, გაახლოდებმა, გულზე ვაბიჯებს, შეიფრთხილებს, გულვითი ღაღღაც, უფრო მეტ მალს და შუქს მოგანიტებს. კვლავ მოგინდება, გზაზე ირბინო მყოფე კაბით და პრედი წინდებით, წინ ავიტრინდებს, როგორც მიმინო, ბიჭი და... წუთითი ვაირინდება. ელვარებს მზეში გზა უნაირო გადაზუნდული ჩიტის ბუნდებით, ქონჯა ირემი სწორფერს გაკვირის, შენ კი ძველი გზით სახლში ბრუნდები. მაღლის სურნელიო, ქინძის სურნელიო, მიკრიქინებენ ძველი ურმები, შიის ცოცხა-მადლით განაშუქები. როგორც ტყვიელი, ზანდელი, მიკეთ ფიქრი და ჩუმი იმელი.

ერთად ჩამოკრებს ხსონის ზარებმა იმ დღეთა შუქით მოციმიციმითი გულზე მოგვზე სველა ფარული: — კიდევ კარგი, რომ ისევ იქა ვარ და ზანჯალავის ჩუმი წიკარებით ისევ მაშხევეებს ჩემი წიკარა.

განაწამები, სიკვდილმოსიკილი თუ სიყვარულით, თუ შურისებით, ამაყად ღუმზარ, ბედს არ მისტირია, სიცოცხლის წიად ასე მკვიდრდები! თუ რა ვახარებს, თუ რას ინაღვლი, თავს არ აბეზრებ ირავლივ არავის ვინ გაგაბეჭდოს სულის სიმაღლით! საქამოდ ბევრი — სიბატარავით! ვიხილა გვჩრა ახლა მათ შორის, ვისზე ლოცულობს შენი სტრიქონი

რაა საწურთო?

მრულე სასწორი, მალე-მალე მხოლოდ ტკივილს გიწონის და ერთადერთი ისევ ხახხია — თუ შენდა ქვეყნის ერთგულ მხახურად, ის თავის კლთას ცოცხა-მადლით მხრებზე მზარუნვლად წამოგაზარავს!

გამოგახილი

რა ევეთი სახზე გიღვას გოდოლი ამ მზოფუნდულ ოქროს კაღისონს... ბედს რას ემდური ეშმს მოგინდოს, — ბელი მათხოვარს როლი სწუკლობდა! გახსნილ გულში უბე და კლთა აიხსე მზით და ოქროს თავთავი, პირისპირ დაღუტ ცეცხლთან თუ ქართან. ცხენი დარაბზე ცხრა მოსართავით თავად გაქვდე ბედის ვარსკვლავი. ჩაბზეტი გულში ებან-წინწილებს, დაღს შეაქერი ოქროს ნაწნავი. ან აუბირთ ქარის წისკვილებს, ნურაფრის დარდი ნუ გაგაწვალდებს, ენეთ, იაღე და იცემციქე!

ზინ ვარ და რ ვარ

მაშელო ჩემო, ვინ აღარ გაქვბს, სიყვარულს ვინდა არ გეფიცება, ხარ ყველას ფიქრი, ზრუნვა და საქმე, სიხარული და თავდავიწყება... თუმცა ჩემი გზაც შენგან იწყება, თუმცა ჩემი გზაც შენგან თაღდება, მე განაწამებს მწარე ოკებმა: ჰაი, ჰაი, რომ კი გეკადრება ჩემზე მაღალი, ჩემზე ნათელი, შვილი... ათასგზის ჩემზე კეთილი... ლურჯ ღამეებს რომ თეთრად ვთვლი, შენ დანახოვით თავზე ღმერთივით! ვიუყვ კი თუნდაც ერთი სანთელი? ვის გავუნათ, ვინ გავხახვი, ტრიალებს ქვეის კორიანტელი, სულში ურწმუნო თომა ხარხარებს, და რიცრეობით, ჩუმაღ მიმზერებს, ჰეშაქ, შუშანიკ, ქეთევან, თამარ... კართელ ქალობას როგორ ვიფერებ, რისთვის ვარსებობ, ვინ ვარ და, რა ვარ... რა მქვს საოქუელი! უზნოდ ვიწვები და თავდახრბოლი უმწეოდ ვღვავარ... თუნცა ჩემი გზაც შენგან იწყება და შენსკენ მოღის, ვიდრე არ ჩავა

ქექქა

მოთხრობა

— ვინ იბახის?

ჭავჭავა სულს ნახავს და აყურადებს, მაგრამ ჩქამიც არსიდან იმისს.

სექტემბრის მოზოიერი, უკვე გადახრილი მზე ფანჯარას მისდგომია და იატაკს ლოკავს. ნეტარებით კრუტუნებს ჭავჭავს ფეხებთან ტახტზე მოკრუნხული ბებერი კატა. ეგ არის და ეგ, სხვა არაფერი.

ნეტავ რა იყო ეს, მოგჩვენა თუ მართლა დუძახა ვოლკაჰ? ვინ უხმობდა, ვის გაახსენდა, ვინ დაუფრთხო ნეტარი ფიქრი და ვინ მოსწყვიტა იმ ლამაზ, დაუბრუნებელ სამყაროს?!

ალბათ ყურმა მოატყუა, თორემ ბარე ათი-თხუთმეტრი წელი იქნება, აქ აღარაქვინ ამოსულა, აღარავის გახსენებია ჭავჭავა. ან მის ჯიბურს შერეეს პირი, ან საერთოდ მივიწყეს აქაურობა.

ისი კი აღარ ახსოვს, უქანასწელად როდის მოაიჭიხეს ქალაქელებმა.

შწარედ ამოიობრა და ისევ წარსულზე ფიქრს მიწებდა. მაშინ რამდენი წლისა იქნებოდა, ამაღლების დღეს აფხუშის ხატში რომ წაიყვანეს შობილებმა? ალბათ თოთხმეტისა ან მეტისა. ზღაპრული იყო, ლამაზი, ტყიანი მთებით გარშემორტყმული აფხუშო. მწვანედ ახასისებულ მთებზე რამდენიმე პირად ერთი ცეცხლი ერთმანეთში ირეოდა ხალხი და ხატის კარ-მიღამო სახვარაჲე უერთბებოდა და ბატონებით მოფენილიყო, პირადარბაზისკენ რომ დაეყენებინათ მლოცველებს. სადაღაც, რომელიღაც კუჩქულში უკვე მოესწროთ შექვიფიანება და გულშიაწმყდომ, ნიღვლიან სიმღერას დაძახობდნენ:

სიყვარულმა და ნიღამმა,
სიკვილი არ იცის ქალისა,
ნეტავი ნიხლად მაქცივა,
გადმოვივლიდი ქართია,
იქ დავიწყებდი წიგნსა,
საცა შენა მხნავ ხართია.

რა ღრმად ჩაეჭადა ჭავჭავს ეს სიმღერა გულში. ეს სიმღერაც და საერთოდ ის დღეც — მთელი ცხოვრების საგზალი, ცრემლით მოსაიფარია ის დღე.

ჭვირნებოვით ყველაზემთელი დადიოდნენ ჭავჭავდ შყერილი ფშვლის ქალები და სინახადა და ნდომით ელოდნენ, საცეკაოდ როდის გაიწყვედნენ.

აი, სწორედ იმ დღეს შეუტოვა პირველად გული ჭავჭავს უცხო და ტუბოლა კრუნტელმა. თითქოს მიწიდან ამოვარდაო, მოცეკვავე ქალებში შეერია ვიღაც ვაჟი, წინ ჩამოშლილი თმა შიდალ შუბლს იღნავდა რომ უფარავდ. ფართო თვალებიდან ამწყველ ცეცხლსა პურღა. ეგრცხლის ქაშირი და ოქროთი მოვარავებული ხანჯალი წელზე ერთყა და კი არ ცეკვადა, მიიღან მოწყვეტილი ზეავივით ზანზარებდა. ხალხი საცეკვაო წრეს მიეჯარა და ჭავჭავს ნათლად ჩარჩა მუხსინრებაში, როგორ უღდევდნენ იმ მოცეკვავეს სხვა ვაჟები. ისიც კარგად დაზახსოვრდა, რა სიამაყით ამბობდა მამა, ეს ხომ ბუღოლია, ჩვენი ნინის ბიჭიო. მამის ნათქვამი თან გაუხარდა და თან ეწყინა. იმიტომ ეწყინა, რომ ხმ უცხო ვაჟაკი შორეობით ნათესავი გამოგდა მათი ოჯახისა. მერე ბუღოლი

მხატვარი ნანა მესხიძე

სუფრზე მოიწვია მამამ. ჩუმჩუმად ათუალიერება ჭავჭავს მის განიერ მხარბეკს და ისე წარმოედინა, თითქოს ბუღოლია მლოერი მუხა იყო და, ნეტავ იმას, ვისაც ეს მუხა შეიხიხნებდა, ვინც იმის ჩრდილქვეშ დაიდგება ბინას. ო, რა სიამედოდ შეფარებდა ჭავჭავა თავის ოცნებას იმ მუხას.

კარგად იცოდა, რომ ასეთი ფიქრის გულში გაეღუბავ ეკ, ადათის მიხედვით ცოდვად და სამარხისად ითვლებოდა და მიიწე რთვიკი ცდილობდა, რამენაირად მიეპყრო ბუღოლის ყურადღება; ერთხელ მიანც შემოხედა იმ უგალოს, ერთხელ, თუნდაც ერთი წამით, მაგრამ ბუღოლი მას თითქოს ვერც ამჩნევდა, ვერ დანახა გოგოს ანთებული თვალები, მარტო ხარვით სვამდა და მამის ებასეგბოდა. ალბათ ჭავჭავს „ბატარიაკა“ თვლიდა. ვერავინ ვაივო მაშინ, ვერავინ შეამჩნია, ეს „ბატარიაკა“ ვთვო როგორ გაიპარა სუფრიდან, როგორ განაზარდა და როგორ აბრდა. ეს პირველი განცდა და პირველი ცრემლი ქვეყანაზე არავისთვის გაუმსვლია. ეს ის ერთადერთი ცოდვათავანი იყო, სამაგრი საიღმლოდ რომ ჩაიტანენ ხოლმე ავაშიანებ. და თუ ეს მართლა ცოდვად ითვლებოდა, ამის მეტი, დღერთია მოწმე, არაფერი შეუცოდვია ჭავჭავს. ერთი წლის შემდეგ კი ამა დღიდან, ორი კაცი ესტუმრათ ლიჭოყიდან, სამაგლო და სამამთლო. ჭავჭავს არც დედაპაპაჩანენ, მამას ეთათბირენ, ემასლათენ და, როცა მამამ სტუმრებს მიმართა: პლარხათი თქვენი თესლ-ჭილიდინისა სკამზე დასასმლომადეცა, სოფელში გასასვლელადაცა, სამტეროდაცა, სამოკეთოდაცა, ქალის მასაცემდაცა, ქალსაც მასწონით, ქალის პატრონოდაცა, — ჭავჭავა მიხვდა, რომ დღეიდან უკვე დაწინდული იყო.

ერთი წლის თავზე სამეფოთი მოვიდოდნენ და წაყვანიდნენ დაწინაურდა. გულს დაწქალათ ვლადა ხაქმირს და სკვრღა, რომ წელწილის შემდეგ მის წასყვანად ზევაითი მოვლენით ბიჭი მოვიდოდა, მაღალ შუბლზე ოინავ ეკნებოდა ქაირი ჩამოყრის, ოფენ ბელოდა არ ერქმებოდა, ბუთლია არ იქნებოდა, რადგან ის შორეული წათესავი იყო და, როგორ გაწვილდა, როცა მეფედ მალა, ხერხარა ვაქცივ გამოკვლიდა, ხირლას რომ ეძიხნენ.

გამბრაბებელი უსმენდა ჯვარის წერათზე სუცესის ვათავეებელ ლოკსა და უწითლ სუთუნედ გენგებოდა. ბედიანიმე იქნებოთ, დავლათიანიმე იქნებოთ, — როგორც იყო დაამთავრა ხუცესმა, თორემ სადაც იყო, გულ შეუღონდებოდა.

მერე თავისა და ხელშეა დანარცა ქორწილის დღეში, მიიღია ამქონევი ღრეშობა და დაოწყო მოსაწყენი, ერთფეროვანი ცხოვრება. პირველ ხანებში ჯავარს ვერ გაუღზო სისხლი სიყვარულში, ქორწინებდა ვერ მოკვარა ბედინებება. ქმარს გაუცივებულა, გამბრთვდა, გული ხაიბთა და პირზე კლიტე დაიდო. ცოლის სიქციელი ხირლას სულს უხუთავდა და შხამს ჩუხმდ სავდა.

ამ ჩვენს მზეთუნახავს ნეტავ გულში არ მკვალი აქესო, ხმაზალა ჰკვირობდნენ მეზობლები.

ქერ პატარძალი და მორცხობოს.

— შენ მანვე ვეცილინებდა ხირლავ, რათ არის ეგრე გულჩახვეული, შენ ხო არა ხარ მიზეზი, — უკმაყური დიმილით სიყვეტრობდნენ ხირლას.

ისედა დადამბული ხირლა ჩუხმდ ამითობრება და ლამაზ კოლს ვეზად გადახდავდა, თმითი ერთ არაფერს ეტუვდა; დავრეზობოდა ხაბზე დაფიცოით, ერთი საყვედურიც არ დასცდებოდა, ერთ ხმაზალა სიტყვასაც არ დააორთქლებდა, თითქოს ავის მომსაწყევლები დუმილით დახმდებოდა. მზოდლე ერთხელ ისვლიათ დრო და წყნარად, მაგრამ ათრთლებული, გამზარული ტინი უფხრა ცოლს:

— ვგრე დარდი შეგვკამს ორივეს. მოღლოლი მშის მადლმა, თუ გეჯავებო, თუ სხვა გიყვარს, მოიხარ და... განა მე ვიკ ვარ, — უფხრა და გაერთდა, პასუხს არ დავაძლდა.

ჯავარა ისეთი ვახდა, თითქოს დანაშაულზე წასაწერსო. ქმარის სიბრალეობა ჩაწი. იმ დღესად, ეგებ შმაგი სიყვარული არა, მაგრამ სულში რაღაც სითობ ჩახეხა და გულთანდავ ლოლი ვადანდა, ქმარს დაღებდა და გამოიკცავათ.

გათბოვება მოუხდა. თექმსეტი წლის გოგო მივაგვასეთი ავისო და განახდა. ფერიც ვადიწმინდა, ისე შეიცვალა, თითქოს სხვა ჯავარა დაიბადათ. ვალდა და ვამბარულდა. პირშიც ავირბინდნენ შინაურები, რაც დრო ვადის, უფრო და უფრო იფურქვნიებოდა, ვასათხოვარა ასეთი რომ ყოფილიყო, ხირლასათვის ვინ ვაიმეტებოდა. ერთი სიტყვიც, მთელი მხარის თვალად არ აქცავარა. აშკარად ვარწმობდა, შინაური ვაქცივები თავს როგორ ატანდნენ ძალას, რომ თვალა არ ვაქცივთა მიყენს, აუკი საქმე არ ჩავლინათ, არადა უქრდით თვალის მოწყვეტა. უცხო კაცინ ეს თვალვებოდა სკამდნენ და ბეჩავდა ონავადნენ. როცა ხაბტობდა ამ ლსმარში მიდიოდა, ცლიბობდა, რაც შეიძლება ლამაზად გამოიწვიბილიყო. ხირლა ამ დროს ხარბად ათვალერებდა სასთელით ჩამქონილ მის ტან-ფხსს, სულში ჩამწოდნ თვალსს, შვად რომ უბრწყინავდა ნაწიმიბარ აწროლს მარცვლებივით, თთვორიმიბა პირისასხა, წაბლარებო, ბუმბულვითი რბლდ თმას. უყურებდა ხირლას, როგორი კომპობიდა ისედაც ლამაზი იმისი ცოლი და ერთს სიამებოდა ჩაილიწვობდა, მერე არაფერა.

ერთხელ ლსმარში, (ნეტავ იმ ბედინებ ღრლსა) მაშინ ორი შვილის დღე იყო უკვე მეორედა, კაციებს ეკვთებოდა და მთელი ლსმარის მოლოკის მიხენს ჰქონდა თვალა და უფრო მიქცეული ერთობა ბარინდ ამოკვლამა ბიჭმა დაადგა თვალ. მიმინისავითი ბიჭი იყო, უწიხანი, ის ბეჩავი ვიდაცას ვაქცივრაკიბინა, ჯავარა ვასათხოვაროთ. აწრდლვითი დასდევდა ჯავარას და თვალვითი სკამდა, მაგრამ ქალი აინერსიც არ ავღებდა, ლობობდა და მხარაულობდა. ომდენი მოახებნა იმ ბარულმა, რომ თავისი ამქართობი ამთ სუფრას მიტეხნას. ხობტით ავისდა ქალს, სილამაზისა და ენა-პარის უქვებდა და შევიცინებულო არცა მთავდა, რომ ჯავარა საცილედ მოსწონდა. ჯავარა კისკისებდა, ხან ქმარსკენ ვააპარებდა თვალს შეტუნებულთ, მაგრამ ხირლას, ალბათ იციდა, ვინც

მისხარა, არხინად იქდა, ლდს სვამდა და გულიანად იცინებდა. ხუმრობა ბილოს კინაოდ შარად ვადაქცია. თავიომწონე მარტონი იწყინა ასეთი გამსმარაბება, მაგრამ ზოჯავარამ იმარჯვა, ბიჭს და-ძმობა შეტვივდა და კამარაშურკელი ვეფხვი ცხვრად ვადაქცია.

როცა რომელიმე ხატობა მოაწევდა, სადაც ადაითი დიაცს წასვლა არ ეკრახებოდნოდა, ჯავარა თითბებთ ითვლიდა დღეებს. ვერც ვერავის წარმოედინა ხატობაზე ჯავარა არა ყფლიყო, ლოკოყული ჯავარა, მთელი ხეობის მშვენივდა და უწით, ვისო დანახვეთ თვალს ასახებდა, ვისი ხმაც მშენას ატებობდა და ვისი გამოჩნაც ვადარულედ ცხენსაც არ დააოყვებდა. მაშ ვის უნდა ენანაზუვა, ვის უნდა ეთავიდა, ვილასთვის უნდა ეთქვამ მამაკაცებს ონობათა და იწულზე მამისი ცემბი:

მამერევან გირილი,
შამაყერება გულსაო,
ვამზე, ხა ძნელად მიყვარხარ,
შენ ეს არ მამეგებ უყრხაო.

ან კიდევ:

სიხმარში მამერევნებო,
ჩემს წარ ჯავარა ჰყვოდო,
ჩახან ის მამავონღება,
სამ დღეს არა ვესამ პურსაო.

ვის უნდა ვეცისსაო, ისე ლამაზად ამ ხუმრობაზე და ვის უნდა ეშურა ტებლობა და სეცინდა... სიყვარულმა და წლამაზა, სიყველით არ იცის ქალისათ... ის სიმღერა, აფხუშოს ხაბში რომ მოიხინდა პირველად და პირველ ტუანტბეტელი შეუყვინა.

როცა ხატობები შეწყვდებოდა და ხირლაც სასმედ გადასიკარებოდა, ამ მთაში ის ბარში, ჯავარა მოიწყენდა საოჯახო სკამებინთ თავიომებრებულს შონეატებოდა თავისი სავარო ტანსაცმელი. ქალკული და ქაითი. ერთი სული ჰქონდა, ლამაზად გამოწყობილიყო და ხაზლში ვასულიყო, იქ ვაეტანა, ამ მიყრებულ სოფელში ჩაკებლი თაისი სილამაზე. ზოჯავარ, როცა უღლებოდა და სასტიკო ვაუღლებოდა შევიცილებოდა, რომეჭ მოიმიბუზებდა და ორიოდ დღით ჩავიღდა ქალკული მუღთან. ქალკულით თვამებინ სკამებინ მთიდან ჩამოწვიწვილ მშვენიერებას. ვინც ხელოვნური საცახმებო ეს არა, ბუნების პირველკალი მაღალი ბრწყინავდა და ეს უყარდებდა. რასაც ჯავარა ვეწლავან ვარწმობდა და სიძულს მიჰყვებდა, ეს არ აფრთხობდა, პირიქით, ახარებდა და აბავებდა. ასეთი უყარდლებით ვანიტებულთ იყო ჯავარა.

თუ არადა, ქალკული წასულა და უნდობა. ზაფხულობით თვითონ ამოდილინდა, ხან სწავლულები, ხანაც დამოთავალერებულები. ბეყეყასა ვაღბა, ბუნხარში, წყაროსთან ვაწოდნენ სუფრას და მაშინვე ჯავარას მოიკითხავდნენ. მეტდერე ეს ის სწავლუბობა, ვინც ზაფხულობით ხშრდა ეტუტებოდიდნენ ხოლმე აშკარობას. თუ შენ არ შემოგვიერთებინი, ჯავარა; არაფერს მაღლო არ ექნება მთი უნდა დავცემვიწმის, სიმძღერით ვის უნდა დავჯავატებოს, ლუქსები ვინ უნდა ჩავავაწვიწვილო. ზოგა სუფრას უღებდა, ზოგი ხატავდა და ზოგიც ლექსებს იწერდა ერთხელ აპარკესს შეიღმა ვახეთობი დამბეჭდლო სურათიც ამოტუტანა ქალიქანად. ქვეშ მარტო ერთი სიტყვა ეწერა სურათს: „ჯავარა“. უფუარა თაისი სურათს, უფუარა და როცა მივივებივით ჩახსებული კბილები შეამხინა, ვერ ვაიხსენა ასე გულიანად როლის ვაიცინა, ან როლის ვადაუღღეს ეს სურათი.

თუ ბარინდ ვინმე უცნობად ამოვიდოდნენ და ჯავარას არ ვაიხსენებდნენ (რაც იმთავით ხებდნოდა), მაშინ თვითონ ვაბასენგდა თავს. კობტად გამოეწყობოდა, მხარზე თუნეს მოიადგებდა და ამაყად დაუშვებოდა ბილოჯე. ისე ვაუღებდა მოქცივებებს, ვითომ მთი ვერც ამჩნევდა. სამავგროდი ისინი შეამჩნებდა. თავლებად-ევეული კაციებ ვეუჭო არმოვიტო ტუქული-ბურბოლოდ იცეკვთადნენ პირს, ხოლო ცოშივით აფუებულ ქალკელი ქალები შურით სკამდნენ სახრსავითი მოქმედი დიაცს.

უად გამბარბრებელი ჯავარა ვვლავ ზვიდალ ჩაუღლიდა, ისე მიდიოდა, როგორც წყაროს წყალი ექვებოდა, სასუკ თუნეტი მოყუყებოდა ვღმართს და ვითომ არც ვეუჭებოდა, ხა სობტას ალვე-ნებდნენ მამაკაციები გზათი უყან, ვითომ არც ვარწმობია, რა შურა-

ანი თვალებით მიაცილებდნენ დიაცები. თავიმწონენ მიირჩეოდა და გულში სიამაყე უყვიებოდა.

დრო კი მიდიოდა. ბრუნავდა წუთისოფლის ბორბალი. ქალები დაახოხვა ჩავარამ, ქმარი მიწას მიამარა, ხოლო თვითონ ვერ ასცდა მწარე ხველას — მარტობას.

და ამა, ბარე თხუთმეტი წელი იქნებოდა, აღარაიეს გახსენებია, ისიც კი ვეღარ მოუფიქრებია, უკანასკნელად როდის ამოვიდნენ ქალაქელები არც ის ასხივს, ბოლო დროს როდის იყო ხატობასა და ხალარჯობაზე. რაც გაობა, გზის პირას სასაღილო ჩადგეს, წყაროსთანაც აღარაიეს ამოდის საქვიფოლო, ან ვილა ამოვია, სოფელში საშიოდვე კომლიდა დარჩა, დანარჩენები აიყარნენ, არადა, როგორ ენატრება ჩავარას, სავარეო ტანსაცემლში გამოიფეოს და ხალხში გაეიროს. ხანდახან შიანს ამნდნო, ბეჭობზე გადნოდებება და ხეყწყალას გაბმა მუხნარს გახედავს, ეგებ ვანნეს ღმრთო გაუწყრა და ამოვიდო, მაგრამ იქ ბუჭებს თუ მოჭრავს თვალს, ბარისახოს სკოლიდან რომ ჩამოსულე და ბურის დასდევნე, მეტს არაიეს. შინ რომ გული ვეღარ დაეტევა, მხარზე თუნას შეიღვამს და მუნხარში ჩაეა წყაროსთან. იქიდან გახედავს, გაბმა შარავხანს როგორ მიამტყვრებენ მანქანები, ისინი თავიანთი გზით მიდიან. ჩავარასთვის არაიეს ცხელა. ასე ზის მთელი დღე მოვინებში ჩაფულული და რადაცა ელის, ვილაცა ელის ჩავარა, ვის, თვითონ ნაც არ იცეს...

...ამემაღ უფრო მკაფიოდ გაიგონა თავისი სახელი. ტახტიდან წამოიწია და ყური მიუღო. ისევ ნებვირად კრუტოვნება დებრთი კატა, ხოლო ვადაბრლი მზე უკვე სიხვეს იყრფელა იაუბიოიან.

არა, ამემაღ ყური აღარ ატყუებს ჩავარას. ამგერად მკაფიოდ ესმის:

— ჩავარას დაუძახე, ბიჭო, ჩავარას!
გული აუჩქროდა, ფანჩარას მიერკო. ხეყწყალას გაობა, მუხნარში, ორი კაცი იდგა გამოიმა აპარეკას შეიღვშვილო რადაცა ეუსნიდა იმ კაცებს და ხელს ჩავარას სახლისავე იმწერდა. მერე ბიჭმა თავი დაუქნია იმ კაცებს და ფაცაფუცხით ამოჰყვა აღმართს.

„შე მეძახიან, — ჩაილაპარაკა აღღვებულმა, — მინც ხო გახსენდათ ჩავარა, ხო ვაგახსენდათ.“

თავლებზე ცრემლი მოსადგა და მთელ სხეულში სახეიმი იყინამ დარეკა. მინც მოაკითხეს, რამდენი ხანია ელის ჩავარა და ბოლის აუხა და მოლიდნი, მინც არ დაიოწყეს.

ოცდაათი წელი თითქოს ერთ წაშში ჩამოიგრეს, მკვირცხლად შეგბრუნდა და უტეხ იმ სკოერთან აღმოჩნდა, რომელშიც სავარეო ტანსაცემლს ინახავდა. სკოერს თავი ახადა და როცა შიგ საჯულდაგულოდ შენახულ ქოქლოს დაახედა, მაშინდა ვაახსენდა, რომ ქვირეობაში ეს ტანსაცემელი აღარ ჩაუცემს. მინც რა ძალად მოიყვანა ამ სკოერთან, რახანია აქეთენ აღარც მოიუყვლიდა და ახლა რომ ვაახსენა!

ერთხანს გაბრუნდებოდა დასწერებოდა ქოქლოს, მერე სკოერს ფრთხილად დაახარა თავი და ციკად გაერდა. ამ უთოდან მხოლოდ იმაზე ფიქრობდა, რაც შეიძლებოდა კონტად გამოწოიბილიო. სავარეო თახლი კანა ვადნობო, ხალარჯობაზე რომ იცემადა ხოლმე, როცა მისეველებლის სულის მოსახსენებელი მი, იოდა, თმა ვადაივანებია, შვიი თავისუფარი კონტად წაიკრა და წარბებზე სველი ხეღსეგული ვადაივანდა. არა ჩქარობდა, რა, არც სწევდა, დინჯად და გულმოღიანედ ვეზადებოდა „გარეე ვასკეცულად“.

როცა ბიჭე თათანში შემოქანქანდა, ის უკვე სარკის წინ იდგა და თავს ამოწმებდა.

— ქალაქელები არიან, ჩავარას ძველი ამბავი უნდა ვკითხოთო. ბიჭს ზედაც არ მიძებდა, არც პასუხი აღიდა, მხარზე თუნე შეიღვდა და რომ გამოვიდა, მაშინდა დაუწყნარდა ანქარებული გული, მაშინვე ძველ, ამაყ ჩავარად გააბიქვა.

ბიჭმა გაოცებით გაყოლა თავილი და მიამარა.

— წყალო არ მოდის, სად მიგაქვს დღეშე?
არც ახლა ვასკეც პასუხი, ბილაკე თუნევა, წელში ვამართული ლადა მიდიოდა, მაგრამ დინჯად და ზეიდად, როგორც სწევოდა.

დღმართი ჩაათავა და ხეყწყალას რომ მიადგა, გულგრილად შეათვალიერა გაბმა მდგარი ქალაქელები. ნაცნობთაგანი არაიეს იყო, ვერცერთი ვერ იხიშნა. ორივე ირმოცდაათ წელს იქნებოდა

მიტანებულნი, ერთი საშუალოზე მაღალი იყო, თეთრი, ლამაზი პირისახე ჰქონდა, მეორე — შავგვრებანი, ფეხმართალი და კუხტი. ჩავარამ ლულში სავანგებოდა ჩაყრილი სის ქვეზე მარჯვედ ვადიანთან მიატე, ვერცა მოქინე ტანი და ის ორნი მიეგებნენ.

— ხელ მაგიმართას! — წაუხევესტრა დაბალმა.

ჩავარამ ცერად ვადანება დაბალს.

— მაგერ კაცებს ესაღვებთან ჩვენში, დიაცებს არა.

— ეგ კი აღარ ვიციოდი! — მოუბოდიშო დაბალმა.

ჩავარა წამით შეჩერდა, გრძობდა, ორივენი რა ცნობისმოყვარეობით ათავარიებდნენ მას, მერე წელა, თითქმის ტატიად ვაგარძელა გზა წყაროსკენ. ისე მიატედ მიდიოდა, ვგონებოდათ მისს არც ეწყებო. ქალაქელები ვვერდნი მიჰყვებოდნენ.

— წაუხელ თუ მიდინათ, არ მოდის, დამწარალია.

ჩავარამ წაუყურა.

— აქ პატარა ბიჭები იყენენ ბარისახოდან და იმათ თქვეს, ერთი კვირა დამწარალია.

ჩავარამ არც შევიხადა, არც ვაიოცა, ისევ წაუყურა, მხრიდან თუნე ჩამოიხსნა და მუხის ჩრდილოში შეჩერდა. მარტო შეუხეებულ ქუთუბოებზე ემჩინდა, რომ სკამოდ ხანდაზმული იყო. სპილოსძელსდევრ, თითქმის უნაოქო სახეზე მინც ედგა ვადაქარალი სილამაზის შარავანდელი.

— ჩავარა, — უთხრა მაღალმა, — მე წარმოშობით აქაური ვარ, ამა თუ ვაგივრონი, სადა ცხოვრობდნენ სამხარაულეში.

— სამხარაულეში? — დაფიქრდა ჩავარა.

— კი სამხარაულიანთ კარი ყოფილა აქ სადღაც და მერე ის ადგილი ლეკოელებსთვის მოუყრილათ.

შევეგრძენი მოშორებით იღვა და ჯავარას მიშტერებოდა, დავინებით ათვალიერებდა დედამბერს. მერე მეგობარს ვადახებდა, ამოიხზრა და თითქმის თავისთვის ჩაილაპარაკა:

— ეჰ, საოცარია, საიდან მოდის სიღამაზე, ან საილა ქრება.

— აბა! — შწარედ ჩაიკინა მეგობარმა და ისიც დედამბერს დაემტერდა.

ჯავარა მიწას ჩასწერებოდა, მერე ტატიო გააგრძელა გზა და თან ჩაილაპარაკა:

— სამხარაულები აქ არ გამოიგონია, ეგების აღრე ცხოვრობდნენ, მე თუქემეტრ წლსა მიმიყენებ ამ სოფელში.

— ახლა რამდენი წლისა ბრძანდებით, ქალბატონო? — ჰკითხა შევეგრძენმა.

ჯავარამ დაბალს პასუხი არ გასცა, თითქოს არც გაეცოხოს, რა ჰკითხეს.

ერთი ლექსი კი გამოიგონია: აკადამიკოლე, გადმოგვეცემო, თუ არ შენ, სხვას ვის გადაეყვებით, გადმოგვა სამხარაული, მიპირებს გამოცოდებას“.

სამხარაულმა ყურები ექტიკა, უბის წიგნაკი დააძრო, ფანქარი მოიმარჯვა, ლექსი გაამეორებინა და სწრაფად ჩაიწერა. მერე თითონაც შეპირად აგიმორა.

— მამ სხვა არაფერი გაგიგონია სამხარაულზე? — ჰკითხა ჯავარას.

— სხვა არაფერი. თუ ბარისაბოში ახვალთ, ჩემი ვაფი ნახეთ. სკოლაში ასწავლის, იმას ეცოდინება.

ამასთანვე წყაროსაც მიადრეხს. ქალბატონმა კიდევ შეათვალა ლიერეს წყარო, კიდევ დარწმუნდნენ, რომ დაშვარალი იყო, ჯავარას დემშვიდობნენ და ჩქარი ნაბიჯით გასწიეს ვაღმა შარავხისკენ.

— საკვირველია, ხომ იცოდა მაც ქალმა, რომ წყარო დაშვარალი იყო, რაღად მოდიოდა წყალზე თუნგი? — იკითხა შევეგრძენმა.

— მეც ეგ მოკირს.

ჯავარამ თუნგი ძირს დადვა და წყაროსთან ჩამოქდა. გამოშვარალ ხის ღარს მივს ხაუსი მოჰყოფდობოდა.

მზე ჩადიოდა და შარავხას ჩრდილი დასცემოდა. დაშვარტელ წყაროსთან იქნა ჯავარა და თვალით მიაკლუტებდა თითქმის სირბილით მიმავალ ქალბატონებს, ასე გულგრილად და სწრაფად რომ გასცდნენ მას. თ. ეს ქალბატონები როგორ არ ჰკავდნენ იმ ხალხს, ადრე რომ ამოდიოდნენ ხოლმე აქ, მუხნარში.

უცებ ჯავარას წამოეკავი სუფა მოაწეა. თითქოს ეუნახეთ, ავის მომასწავლებელი ღამე ჩაუსახლდა სულში და ყველა იმედი დაუნაცრა. რად წამოვიდა ჯავარა წყაროზე, რაღა, ხომ იცოდა, რომ წყალი დაშვარალი იყო? სასოწარკვეთილი იქნა ამ შემთხვევაზე, გაულწყველ უუწუნა და განძრევის თავი არ ჰქონდა, ყოველგვარი ხალისი ჩააყვლიძობდა. სული ეფუთებოდა და გონებადაბნეულს უცებდადი ძალიან არეულ, თითქოს ზეცის სიღრმიდან ჩამოქვამეული, საყვარელი სიმღერა:

**სიყვარულმა და ნდომამა,
სიკვდილ არ იცის ქალისა,
ნეტავი ნისლად მაქცივა,
გაღმოვიფილიდი ქართია,
იქ დავიწყებდი წვიმასა,
საცა შენა მხნავ ხართა.**

და თითქმის წმით განათდა უუწუნი, გამორინდა ღამაში, ზღაპრული აფხუშო, ზეავივით მოხანზარე ბუთლია და ჩუმად აცრემლებული პატარა გოგო ჯავარა.

ჯავარამ შევება იგრძინო და ეერ მიმეზღარაიყო, რომ უნებურად თავისთავად დააძრულმა ცრემლმა გაუხსნა გზა სულში დაგუბებულ გრიალს.

ეს ის ცრემლი იყო, ყმაწვილქალბატონში რომ გადაინახა და ამ ცრემლით უშუშეინერესი დიაცი ჯავარა აწ დაბერებულ, სიღამახისგან გამძარტულ ჯავარას გლოვობდა.

საბჭოთაა მუსიკალური ხელოვნების განვითარებაში დიდი დამსახურებასათვის, თბილისის ფალაშვილის სახელთბის თანებისა და ბალეტის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის სოლისტს ცისანა ბეუანის ასულ ტატიშვილს სსრ კავშირის სახალხო არტისტის საპატიო წოდება მიენიჭა.

ამ დიდ აღიარებას წინ უძღვდა მსახიობის კიდევ ერთი წარმატება — ზაქარია ფალაშვილის სახელთბის პრემიის მიწიჭება. ყოველივე ეს ქართველი მომღერლის ტალანტისა და ნიჭის გამოვლენება. საიუბო თეატრის სცენაზე ფეხის შედგმის დღიდან ახალ-ახალი პარტიები მდიდრდება მომღერლის რეპერტუარში. მის დრამატულ სოპრანოზე საკმაოდ ბევრს დააბარებენ და წერენ სსრ კავშირის ქალბატონის სხვადასხვა თეატრებში გასტროლები გაეო, ასევე დიდ ინტერესს იწვევს მისი ყოველი გასტროლი სასწავლოგართვის მრავალ ქვეყანაში.

ახლა ცისანა ტატიშვილის მთელი გულსიყური მიპყრობილია ირნი ახალი პარტიისდად, ესენია დეზღებონა — ვერდის იბერა „ოტელიოში“ და მსახიობის წლობით ნაოცნებაში პარტია — კარმენი.

ურუნად „საქართველოს ქალის“ რედაქციის კოლექტივი, საზრდაქციო კოლეგია და მრავალრიცხოვანი მკითხველი გულითადად უღოცავენ სახელოვან ქართველ ხელოვანს ამ წარმატებებს და ახალ-ახალ შემოქმედებითს გამარჯვებებს უსურვებენ ერთვული კულტურის საკეთილდღეოდ.

საქონალი ან ახლი ფუნთუშა გამრიალი ?

ბავშვებს — ყველაფერი საუკეთესო!

ბავშვებისათვის ჩვენ ყველანი პასუხს ვაგებთ!
ასეთია დღეს ყოველი საბჭოთა აღმზრდელის მიზანი.

რასაც უნდა ვამზადებდეთ, თუ იგი ბავშვს უკეთესს, უნდა გამოირჩეოდეს უმაღლესი ხარისხით, უნდა ახარებდეს და ხიბლავდეს პატარებსა და მშობლებს.

ასე გვაქვს საქმე?
განა ყველაფერი ასეთი მალალი ხარისხისაა!

ავიღოთ ჩვეულებრივი ფუნთუშა, რომელიც ბავშვებს ძალიან უყვართ. მოსწონთ პატარა მომხმარებლებს? კმაყოფილები არიან მისი გემოთი, სურნელებით, მიმზიდველობით?

ალბათ, არა.
თბილისური ფუნთუშა ჯერ კიდევ არ არის საუკეთესო, ისეთი, როგორიც აღმზრდელის მადას აღუძრავდა, მოენატრებოდა, პირს ჩაუგემირებლებდა.

რატომ? განა ასე ძნელია საუკეთესო ფუნთუშის დამზადება? მოსოფსა და სხვა დიდ ქალაქებში თუ შეიძლება ყოველგვარი ნორმების დაცვა და მაღალხარისხიანი ნაწარმის გამოშვება, თბილისში რაღა დააშავა?

არც თუ იშვიათია შემთხვევა, როცა პურის მაღაზიაში შესული მომხმარებელი გულდაწყვეტილი გამოირჩენებულა — ან არ არის ფუნთუშა, ან თუ არის, უფორმო და შეუხედავია. შინ მიიტანთ და მალე ძველდება, უგემურდება. ხშირად კი ასეც არის: თბილისის ერთ რაიონში ფუნთუშა ხარისხიანია, ქალაქის სხვა რაიონში კი უხარისხოა...

რატომ? — ვკითხულობთ გოაცებულნი — განა ერთი და იგივე რეკეპტურით არ მზადდება პროდუქცია?

დავინტერესდით და ვეწვიეთ „თბილისურის“ გაურთიანების გენერალურ დირექტორის ოთარ სუთიაშვილს.

— თბილისს სამი ძირითადი სპეცილოზებული საცხობი ემსახურება, გვაქვს პატარა საცხობებიც, რომლებიც მაღაზიებთანვე არსებობს. უნდა იფიქვას, რომ აქ მუდამ ხარისხიანი პროდუქცია იყიდება, თუმცა ზოგიერთ შემთხვევაში შეიძლება აქაც იყოს წუნი, — გვითხრა თანამოსაუბრემ. — ჩვენი საცხობების მიერ გამოშვებული ხარისხიანი პროდუქცია ზოგჯერ მაღაზიის დახლებზე უკვე შელახული და დეფორმირებულია. ამას თავისი ობიექტური მიზეზები აქვს. თუმცა, უმჯობესია საკუთარი თვალთ ნახოთ ცხობის მთელი პროცესი — ნახევარფაბრიკატებიდან მზა პროდუქციამდე.

მეგობრობას გვიწევს გაერთიანება „თბილისურს“ სწავრაობო განყოფილების უფროსი ნოდარ ტრაპაიძე.

თუ თქმა უნდა, მთელ პროცესს ვერ ვნახავდით, რადგან უკვე დილის საათებში იყო და პროდუქცია სარეალიზაციოდ გაემზადებინათ.

კარგა ხანია ხელით შრომა წარსულს ჩაბარდა, მექანიზებულია თითქმის მთელი პროცესი — ციმბის მოხელა, დაფურცავება, დაჭრა საცობს სააპქრობში დახერგოლია მჭირე მექანიზაცია. ირგვლივ იდენტური სისულფთავეა, ხონხებზე დალაგებული დაბარწული ფუნთუშები მაღას უჭირავს მანქანა. ფერე, გემო, სურნელობა — თითქმის ყველაფერი რიგზეა. მაგრამ მომხმარებელი მაღაზიის თაროებზე ამ სახით ვერ ხედავს პროდუქციას. თურმე ამაყი თავისი ციხეზები ჰქონია. ფუნთუშების მისზე სააპქრობში შუღლიანის იწყება, რათა მომხმარებელმა იგი დილის რვიდან ათ საათამდე მიიღოს. საავაჟო ქსელი დილია, მაღალია — დაქსაქსული და ყოველ თ დ ათზე მეტ მაღაზიას ერთი მანქანა ემსახურება.

ტვირთავენ მანქანას, თბილი ფუნთუშებით სავსე ხონხებს ერთმანეთზე აწყობენ და ვიდრე მანქანა ყველა მაღაზიას ჩამოუვლის, რამდენიმე საათი ვადის. გზაში ილახება პროდუქციის ხარისხი. მას არც მაღალიმედილის ფაქიზი მოპარობა — თაროებზე შეყრილი, ერთმანეთზე ჩაწყობილი ფუნთუშა კარგავს ფორმას, რაც გემოზეც ახდენს გავლენას. არის შეთხვევები, როცა მაღაზია ფუნთუშას მოგვიანებით იღებს და გაუყიდავი რჩება.

ნედლეულის დოზირება ცალკეული ასორტიმენტისათვის შედგენილი რეცეპტით ხდება და მის დაცვაზეც მკაცრი კონტროლი დაწესებული. დოზირება მექანიზებული არ არის და ხელმძღვრე ადამიანი სარეგულირებლად იქნება. ამას ემატება ზოგადი ხერხეულ დამოკიდებულება, უპასუხისმგებლობა და, რა თქმა უნდა, მაშინ პროდუქცია დაბალი ხარისხისა გამოდის.

ზოგჯერ ფუნთუშა მეყვეა და ნაკრისფერი. ანასაც თავისი მიზეზები აქვს. როგორც გვითხრება, წმინდა შემთხვევა, როცა ელექტროენერჯია გაუფორბილებლად ითიშება და ეს ხდება მაშინ, როდესაც პროდუქცია ცხობის პროცესშია. ლუმენული ტემპერატურის მკვეთრი დეკრით ცხობის პროცესი ხელდება, ირღვევა ტექნოლოგიური რეჟიმი, სასწრაფო ზომები ვეღარას შეუღის. და ცომი მეყვდება, პროდუქცია უხარისხო გამოდის.

ისიც ხდება, რომ საცობებს ნაც-

რისფერი და დაუყოვნებელი ფეკი-ლით ამარაგებენ. ასეთ ფეკილს კი არ გააჩნია აუცილებელი მიკრობიოლოგიური თვისებები — წებოვანა, სინესტე. ხარისხზე მოქმედებს აგრეთვე არარენტაბელური, სამუშაოდ მოუხერხებელი კუსტარული ლუმენები.

პროდუქციის ხარისხის გასაუმჯობესებლად გაერთიანება „თბილისურის“ ხელოვნებლობა ცილობს ფუნთუშების ცხობის ყველა პროცესი მექანიზებული ვახასია, რაც არსებულ დარღვევებსაც აღკვეთავს. გათვალისწინებულია კუსტარული ლუმენების შეცვლა გერმანული ტიპის მანქანის პრინციპზე აგებული გამჭოლავი ლუმენებით. ასეთ ლუმენებში შესაძლებელი იქნება ტემპერატურის რეგულირება, აბტრალიური თბილი რეჟიმის დაცვა. სპეციალური ფანჯრების საშუალებით პროდუქცია შემოწმდება ცხობის ყველა სტადიაში. ლუმენის სიმძლავრე შესაძლებელს გახდის შემცირების ცხობის დრო.

მომხმარებლის მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად მაღალიმედი ფუნთუშების მეორადი შეტანა ხდება. ამით მომხმარებელს საშუალება ეძლევა მთელი დღის განმავლობაში შეიძინოს ახალი ფუნთუშა. სხვათაშორის ტექნოლოგიაში მაღალიმედი ფუნთუშების შენახვის საუკეთესო პირობები აქვთ — სპეციალური სათავებელი მოწყობებთა, მზა პროდუქცია თაროებზე ერთრიგად აწყვიდა დაკულია ტემპერატურა. იქ მომხმარებელს მთელი დღის განმავლობაში შეუძლია შეიძინოს ხარისხიანი პროდუქცია.

კარგია, თუ ამას ჩვენი ახალი მიკრობიოლოგის მშენებლები გაითვალისწინებენ.

„თბილისურის“ გაერთიანება მღვმარეობის გამოსწორებას უმოკლეს დროში გვაპირდება. მომხმარებლის მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად დილის დასასტუმრო საექსპლუატაციოდ ვადაეცა ახალი, ქარული პურისა და საკონდიტრო ნაწარმის საცობი აქ დამონტაჟებულია ფუნთუშების საცობი ერთი ხაზი. უხსოვს დღეებში თბილისის მოსახლეობა აქედან მაღალხარისხიან ფუნთუშას მიიღებს.

სულ მალე თბილისელი ბავშვებისათვის სამი ახალი სახეობის ფუნთუშა გამოცხება. ესენი იქნება: „მისის კვერი“, „არაუხინანი კვერი“, „ფურცლოვან საბავშვო“.

და მაშინ იქნება პატარებმა აღარ თქვან საყვედური:

— რატომ არ არის ფუნთუშა გემრიელი?

კატარაგონ შემოქმედება

პირველი გზა

გზა: გზა, გავაჩვენებს გზა. „რა კარგია, გზა“ — ასე ამბობს ყველა.

პირველი გზა

პატარა ანი — ანთა თვალთ, ტურნებულწია ლამაზი ქალი, ვინი ხარ, გოგო, ასეთი კარგი, მზეს რომ მიგავს ეგ ორი თვალი?

თავალი

თავლი მოდის, ფიჭვი ცვივა, არე-მარე ენევა, ყინვა ფანჯრებს მოგვიხატავს. იქროს ტყედ და ველებმა!

მერხალი

იქიქეკ მერხალი — შე კლმბეკარტელაო, გადღერინე მიგეიო — ცახახენილებიო!

ტილისბარული

ბიო, დაწეკი, ვისი ხარ? იძინე ტკალბა სიზმარბიო, გაგდენდება ილიბიო, იქროს მოხატულ თვალშიო.

სახლბი

რა კარგია მშენებლობა, ვაჟშენე სახლებს, გაჯეტებ მრავალ სართულს — ორსს, ათსს და მეტს, შევაახლებ ამ სახლებში დეფებს, მამებს, ბავშვებს, იცხოვრებენ, იღიხნენ, დასტებთან მალე.

ირინე გვიმარაშვილი, თბილისის 61-ე საშუალო სკოლის 11 კლასის მოსწავლე.

ს ა მ უ რ ი

ხელსაქმე დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების ერთ ერთი უძველესი დარგია. იგი დაკავშირებულია წარმოების ხანდაზმულ სახეობებთან, — ფეიქრობასთან, მღებრობასთან, მხატვრულ ქსოვასა და ნაქარგობასთან.

ქართული ნაქარგობა ძველთაგანვე განთქმული იყო აღმოსავლეთისა და დასავლეთის ქვეყნებში. ამას მოწმობს უძველესი ხანის არქეოლოგიური მასალა, ამავე ადსტურებს ისტორიული საბუთები და მოგზაურთა (მარკო პოლოს, ტოლოჩანოვის, დიუმას და სხვთა) აღწერილობა. ეს სახეობა გამოირჩეოდა შესრულების ტექნიკური სრულყოფით, მდიდარი ფანტაზიით და ფერთა პარმონიული დიდი ოსტატობით. დღემდე მოღწეული ქართული ხელსაქმის ნიმუშები XIII საუკუნისაა.

ეს შენაღობავი კლდეციები საქართველოს სხვადასხვა მუზეუმების ფონდებშია დაცული. ამ უძველეს ნიმუშთა დიდი ნაწილი დაზიანებულია ფაშთა საივის გამო და რესტავრაციას საჭიროებს. აღსანიშნავია, რომ მეტად დიდი და შრომატევადია რესტავრატორთა მოვალეობა — აღადგინონ და შეუნარჩუნონ ექსპონატის სიხაბე, რომლითაც მან ჩვენამდე მოაღწია.

ამ დიდი მამულშვილური საქმის ერთ-ერთი ღვაწლმოსილი მუშაკია საქართველოს ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმის რესტავრატორი, ქსივილების სა-

რესტავრაციო სექტორის გამგე ნინო სვანიძე.

იგი სულ ახალგაზრდა, 17 წლისა მოსულა მუზეუმში. აქედანვე იწყება მისი სარესტავრაციო მუშაობა, რომელსაც იგი აწ განსვენებულმა ანასტასია ჯანდიერმა აზიარა. ქალბატონი ნინო ყოველთვის დიდი სიყვარულითა და პატივისცემით იხსენიებს თავის მასწავლებელს.

ვინ იცის, რამდენმა გარდამოსხმამ, ოღარმა, ენქერმა, დაფარნამ გულის პირმა, სარტყელმა თუ ფარაგამ* აიარა ქალბატონ ნინოს ხელში. იგი ყოველ ექსპონატს უდიდესი მზრუნველობით დასტორიალებს თავს, ესათუება... შორს ნაკვიყვანდა მის მიერ აღდგენილი ურთულესი ნამუშევრების ჩამოთვლა.

უარესად საინტერესოა ქალბატონ ნინოს საუბარი თავის პროფესიაზე, ქსივილთა რესტავრაციაზე:

— ექსპონატი რაც უფრო ძველია და დაძინილი, მით უფრო მიზიდვას და მოყვარს მასზე მუშაობა: ვერძნობ, იგი ჩემგან შეელას ითხოვს, ასე მგონია, ჩემი სხეულის ნაწილია და რაც შეიძლება სათუთად მინდა მოვეყვრო, სული ჩვეულება.

ქალბატონ ნინოსგან ბევრი ახალბედა იღებს გამოცდილებას: გასაოცარია მისი ახალგაზრდული შემართება და მონღომება, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც მასთან ახალგაზრდები რჩევისათვის მიდიან. თანამად შეიძლება ითქვას, რომ იგი თავისი საქმის ბრწყინვალე მცოდნე და უბადლო ოსტატია.

მის ყურადღებას არ გამოირჩება აც

ერთი თეორიული ნაშრომი, რომელიც რესტავრაციას ეხება, გულოდგინედ ეცნობა სხვადასხვა მუზეუმებში დაცულ ნაქარგობათა ნიმუშებს, თვალყურს ადევნებს რესტავრაციის ახალ მეთოდებს და სისტემატურად სწავლობს მათ. ამ მიზნით რამდენჯერმე იყო მივლინებული მოსკოვში, ლენინგრადში თუ სხვა ქალაქებში. მის მიერ აღდგენილი ურთულესი ექსპონატები რამდენჯერმე იყო კიდევ ექსპონირებული საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ. იგი არაერთი სამეცნიერო ნაშრომის ავტორია.

ცოტას როდი ნიშნავს ორმოც წელზე მეტი ემსახურო საყვარელ საქმეს!

მისი სამუშაო დღე ჩვეულებრივ ასე იწყება: სახელომომიბარი შემოდის განყოფილებაში, დიდი ყურადღებით მოიკითხავს ყველა თანამშრომელს, მიუჯდება თავის სამუშაო მაგიდას, ჯერ დიდხანს დაძკურებს მასზე დაფიქლი ექსპონატს, ითიქის თვალებით ელპარაკება და ხელის ნაწი ფათურით ეფერებაო. ამ ჩუმ კონტაქტში იხაზება დღის სამუშაო გეგმა: თუ რომელი ნაწილი უნდა გაკეთდეს იმჯერად.

და აი განყოფილებაში ახალი ექსპონატი შემოაქვთ, რომელიც სასწრაფოდ უნდა აღადგინონ გამოფენაზე გასატანად. დროებით წყდება ნინა სამუშაოები და... რამდენიმე უძილო ღამე, ფიქრი, როგორ გადამწყდეს, რა ხერხით აჯობებს ექსპონატის აღდგენასე მოკლე დროში. სწორედ ასეთ სიტუაციაში ვლინდება ქალბატონ ნინოს ოპერატიულობა. მას დროისაარ ეშინია, მთავარია მონღომება და ყველაფერი რიგზე

* მოქარგული საერო და საკელსიო სამოსი.

ს ე ლ ი ძ ე

იქნება. შემდეგ იწყება მასალის შერკო-
ვება. უნდა აღინიშნოს, რომ ერთ ექსპო-
ნატს რამდენიმე სახეობის და განსხვავე-
ბული ფაქტურის თუ ფერის ქსოვილი და
ძაფი სჭირდება. ხშირად საკუთარ ოჯახ-
ში უხდება მასალის შეღებვა, რადგან
ასეთ საქმეს სხვას ვერ ანდობს, და აი,
ყველაფერი მზად არის. იწყება რესტაუ-
რაცია. თითქოს იკარგება დროის შერქ-
ნება, გვიან ღამემდე უზის ექსპონატს.
შედეგი ყოველთვის გასაოცარია: ძნელია
იმ ექსპონატის ცნობა, რომელიც სულ
რამდენიმე დღის წინათ საცოდავი და შე-
უხედავი იყო: თითქოს კარგი მკურნალის
წყალობით სახე უცვლიაო.

„მკურნალი“ მეთი, ვახსენე, რესტა-
ვრატორობა ხშირად ბადებს ამ პროფე-
სიის ასოციაციას. ტყუილად კი არ ამბო-
ბდა ან განსვენებული აკადემიკოსი შ.
ამირანაშვილი: — „ქალბატონ ნინოს სა-
ხით საქართველოს შესანიშნავი რესტაუ-
რატორი ჰყავსო“.

ქალბატონი ნინო მარტო უნიჭიერესი
რესტავრატორი როდია, ის შესანიშნავი
დედაც; მეუღლეცა და დიასახლისიც გა-
ხლავთ.

წლეულს ქალბატონ ნინოს წი წელი
შეუსრულდა. ვუსურვოთ ჯანმრთელობა,
დღეგრძელობა, ბედნიერება პირად ცხოვ-
რებაში და შემდგომშიც უშურველი მამ-
ულიმიჯილური სულისკვეთება, რომლი-
თაც გამსჭვალულია მისი სპეციალობა,
მოღვაწეობა.

ნანა ბუაძე,
საქართველოს ხელოვნების
სახელმწიფო მუზეუმის
რესტავრატორი.

დ. იაკობაშვილის
ფერადი რეპროდუქციები

ზანდა იოსელიანი

ბავშვობაში ყოველგვარ თამაშს გარე-
გნობის შეცვლა ერჩია. განსაკუთრებით
მოხუცად ქვევა იტაცებდა. ჩაიცვამდა
გრძელ კაბას, ზურგზე პატარა ბალიშს
ჩაიყოლებდა, თავსაფარს წარბებზე ჩამ-
ოიფხატებდა, წელში მოიკაკევიოდა და
ჯოხზე დაყრდნობილი გამოეცხადებოდა
ხოლმე ოჯახის ნევრებს. ყველაფერზე ძა-
ლიან ის ახარებდა, სტუმრებს მარილად
მოხუცი ქალი რომ ეგონათ.

ერთხელ ასე გაათამაშა მათთან სტუ-
მრად მოსული ლუდმილა მიაკოვსკიაი
(პოეტ ვლ. მიაკოვსკის და) და პოეტი
მიქელ პატარიძე, „მოხუცმა“ თავი ისე
შეაცოცხა სტუმრებს, რომ ქალბატონმა
ლუდმილამ ფულიც კი აჩუქა. ამით გულ-
მოცემულმა ზანდამ დედას ანიშნა, ტა-
ში დაუკარი და ვიცეკეუო. ტაშისა და
სიმღერის ხმაზე „მოხუცი ნელ-ნელა გაი-
მართა წელში, თავსაფარი გადაიძრო,
გაშალა ხელები და დაუარა. სტუმრებს
გაოცებისაგან ხმა ვერ ამოელოთ, ისე

ზ. იოსელიანი

მისჩერებოდნენ აცეკვებულ ზანდას. ქ-
მა ლუდმილამ დედამისს პირობა ჩამოართ-
ვა, სკოლას რომ დაამთავრებს, ჩემთან
გამოგზავნე მოსკოვში, იქ შევიდეს თეა-
ტრალურ ინსტიტუტშიო.

ზანდა მშობლებმა მოსკოვში არ გაუ-
შვეს, მაგრამ სკოლის დამთავრებისთანა-
ვე შ. რუსთაველის სახელობის საქარ-
თველოს თეატრალური ინსტიტუტის სტუ-
დენტი გახდა.

ინსტიტუტში გატარებული ოთხი წე-
ლი აღსაყვამ იყო მრავალფეროვანი სან-
ტრესო სამუშაოთი. სასწავლო სცენაზე
ზანდამ ითამაშა ჟაკლინი (მოლიერის
„ძალად ექიმი“), რობერტა კრიო (ჯ. პრი-
სტილის „საუფრეჯი“), სოფია შარკოვა
(მ. გორკის „მოხუცი“), დედა (ა. აფინო-
გენოვის „მამუნკა“), ლუშა (მ. გორკის
„შზის შეიღები“).

განსაკუთრებით სიამოვნებით იხსე-
ნებს დღეს ზანდა იოსელიანი რობერტა
კრიოს როლზე მუშაობის პერიოდს. რო-
ბერტას სახე რთული იყო მისთვის, რად-
გან სალაპარაკო ცოტა ჰქონდა, სამოქ-
მედო რ ბევრი; სულ სცენაზე იყო. მთა-
ვარ სიძნელეს ის ქმნიდა, რომ მსახიობს
თითქმის უსიტყვოდ, შინაგანი დატვირ-
თით უნდა შეექმნა სახე.

ინსტიტუტში მიღებულმა ცოდნამ და
გაკვეთილებმა შედეგი თეატრში გამოი-
ლო, რაც ნათლად გამოეჩინა შემდგომ
პერიოდში შესრულებული ეპიზოდების
სახით. ერთ-ერთი ასეთი ეპიზოდი გახლ-
დათ დედა (გ. ხუხაშვილის „მოსამარ-
თლუ“). შვილი ოჯახური პირობების გამო
დადგენილ დროს ბერუნდება სამხედ-
რო ნაწილში, ფრონტზე. ამას მას დეზე-
რტირებდა უფოლიან, რისთვისაც უნდა
გაასამართლონ. და აი, სასამართლოს წი-
ნა დღეს დედა გადაწყვეტს მივიდეს მო-
სამართლებსთან, აუხსნას ვითარება, სთხ-
ოვოს სასჯელის შემსუბუქება. ეს სცენა
რამდენიმე წუთიანია და ზანდა იოსელი-
ანმა ამ მოკლე დროში საუცხოოდ შეს-
ძლო დედის უბედურების გადმოცემა,
მისი არაჩვეულებრივი ადამიანური სიყ-

თის გამოხატვა. მსახიობი ყველაფერს
ისე აკეთებდა, რომ დასახსომებელს ხდი-
და. ჟურნალმა „საბჭოთა ხელოვნებამ“
საუკეთესო შეფასება მისცა მის ნამუშე-
ვარს: „ზანდა იოსელიანის მიერ შექმი-
ლი ეპიზოდური როლი სერიოზული შემ-
ოქმედებითი განაცხადია მისი აქტიორუ-
ლი შთაგონებისა, რომელსაც იგი უნებუ-
რად თუ შეგნებულად ეწიარა სცენის
დიდოსტატების — ვერიკო ანჯაფარიძის
და თამარ ქაჭავაძის ბედდამწვარი დე-
დების ხილით, როდესაც ისინი, კასონს
გმირვით, ზეზურად კვდებოდნენ სცე-
ნაზე“.

ასეთოდ სანტრესო და დასახსომებ-
ელი იყო ზანდას მიერ ნათამაშევი ცვირი
შოლიას შედარებით პატარა როლი (მ.
ჯავახიშვილის „კვაჭი კვაჭანტირაძე“).
ცვირი საკუთარი ხედვრით უკმაყოფილო
და კვაჭის სიყვარულით ბედნიერი ქა-
ლი. ვერ წარმოუდგენია ამ ბედნიერების
დანერგვა და აი, იგებს, კვაჭი პეტრტურ-
ეს მიემგზავრებოა. რა უშუალოებით და
სიმართლით შესჩივის იგი კვაჭის დისა-
ხლის თვის ამბებს, რა გამანრებული
უამბობს, თუ რა ძვირფასია მისთვის
კვაჭი და როგორ გაუჭირდება მისი შე-
ლევა. რამდენადაც სერიოზულად გადმო-
სცემს მსახიობი იმდენ გაცრუების გან-
ცდას, მით უფრო სასაცილო ეჩვენება
მასურებელს.

გ. ხუხაშვილი „მოსამართლუ“;
დედა — ზ. იოსელიანი

თავისებურად დაინყო ზანდას მოღვა-
ნეობა მარჯანიშვილის თეატრის სცენა-
ზე. თეატრში მოსვლისთანავე დიდო ჭი-
ჭინაძის ქალაქში არ ყოფნის გამო, შზა
სპექტაკლში შესვლა შესთავაზეს, თან
გააფრთხილეს, შინაგანანწესი უარს არ ით-
ვალისწინებო. ახალბედა მსახიობი შეც-
და, გაუხარდა კიდევ ანა პატრიშვილის

ზუბოვკის ხალხური პარიანტი

როლი (ლ. გოთუას „მეფე ერეკლე“). ამ როლში ის მეტად მომხიბვლელი იყო. მაგრამ მოსვენება დაეკარგა — დღე და დღე პიესა ვჭირა ხელში და სულ თეთრ ლექსს იხვიებოდა. გოგონას თავისი მომავალი პარტნიორი, პესივის როლის შემსრულებელი იაკობ ტრიბოლსკი ამოუდგა მხარში, ყველა შემსრულებლის მაგივრად ის გადიოდა ზანდასთან რეჟისორებს. სპექტაკლის დღეს ზანდამ სულ დაკარგა მოსვენება. სპექტაკლის დანებებამდე ერთი საათით ადრე ჩამოვიდა და გრომგავთებული ნატრობდა: მოხდეს სანაული და დოდო ქიჭინაძე ახლა აქ გაჩნდესო. მართლაც მოხდა „სანაული“ და დოდო მოვიდაო, გაისმა დღერეფანში. იმ სპექტაკლში ზანდას არ უთამაშვინია. ზანდას დებუტმა კი მოიცადა, სანამ ზაჯისა და კუნძოცვის „ორი ფერი“ არ დადგარეკონრმა ვ. ყუბიტაშვილმა. ზანდამ ლილის როლი შეასრულა. მის სხვა და გულწრფელ ლილის მოპუკა ეთერი, ახალგაზრდა აგრონომი (მ. ბარათაშვილის „ჩემი ვევილეო“), თალიკო (კ. ლორთქიფანიძის „კოლხეთის ცისკარი“), მოქალაქე (ფ. დიურენშტაბის „მილიარდების გიგანტი“), ნინო (ნ. თაბუკაშვილის „რას იტყვის ხალხი“, მერი (ბროუდის „კერძი“) თვა („ნოვოდის საღამო“). ამ სპექტაკლებში ნათლად გამოჩნდა ზანდა იოსელიანის სცენური მომხიბველობა და უსულობა. ფაქტიურად და შინაგანი განცდით გამოირჩეოდა ზანდას კონკრეტი ქალი (ვერბიანის „მეფე“).

ზანდა იოსელიანის მიერ შექმნილმა განსხვავებულმა პერსონაჟებმა სხვადასხვა შრომე ნარმოაზრნა მსახიობის სცენურ მოწოდებებში, მისი ნიჭი, მისი უფრო — დრამად ჩასწდეს სახის შინაგან ბუნებას, გაითავისოს იგი, მნიშვნელოვანი გახადოს სპექტაკლში.

ზანდა იოსელიანი თხოვთმეტ ფილმშია გადაღებული და ბევრ მათგანში განსაკუთრებული წვლილი აქვს შეტანილი. ეს ფილმებია: „ბიჭი და ძაღლი“, „აბეზარა“, „უღამომო, სასიძო“, „ხეცურული ბაღადა“, „წითისფიფილი“ და „ანარკელი“. ძალიან უყვარს მსახიობს მხატვრული კიბევა, განსაკუთრებით მე. მიაკრესკიხა და გალაქტონის პოეზია. საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ, საქართველოს პროფსაბჭომ, მიაკრესკის დაბადების მე-80 წლისთავის გამო მნიშვნელოვანი მხატვრული კიბევის კონკურსზე ზანდა იოსელიანს მეორე ადგილი მიანიჭეს. ასევე საბჭოთა ადგილი მიიღო გალაქტონ ტაბიძის ლექსების კიბევის კონკურსზეც.

ზანდა იოსელიანი დიდი სიყვარულით და პასუხისმგებლობით ეკიდება თავის პროფესიას, მთელ სულსა და გულს აქუსავ თავის საქმეში, მონაღმობით შრომობს და ეძიებს, რათა სრულყვის თავისი შემოქმედებითი ოსტატობა.

ლექსი „ზუბოვკა“ გურამიშვილის ლექსთა თანაგარსკვლაველში ლირიზმითა და გრძნობათა ძველთი გამოხატვით გამოირჩევა. სამართლიანად შენიშნავდა ამიერიწელი მთავროვნე და მკვლევარი, კრიტიკოსი გიორგი ქიქოძე: „გურამიშვილის „ზუბოვკა“ უდავოდ ერთ-ერთი საუკეთესო ლირიკული ლექსია ქართულ ლიტერატურაში. ეს ლექსი იმდენად ორიგინალურია, რომ მის პარალელურ მოვლესამ აშორე მოგვიძნობილი მსოფლიო ხელოვნების შედეგებს შორის“.

უკვე მიკვლეული წყაროებით დასტურდება, რომ დიდი პოეტის სხვა ლექსებთან ერთად, „ზუბოვკა“ ხალხში გადასულა და მისი ხალხური ვარიანტიც შექმნილა. ხალხმა დათოთ გურამიშვილის პოეზიის ეს მარგალიტი ხელში აიტაცა და თავისად გაიხადა. ასეთია ქეშარიტი პოეზიის ბედი.

თუ გურამიშვილმა თავისი ლექსი პერსონაჟი ქალი მიწერი, ხორციელ არსებად წარმოგივლინა, ხალხმა იგი ზეციურ, „მზისა და მთვარის შვილი“, მიუწოდომდე არსებდა აქცია.

„ზუბოვის“ ხალხური ვარიანტი (ლენინში გავრნილი) უცნობ პირს ჩაუწერია და გადაუცია ვაზთაჩვენი მეგობრის“ რედაქციისათვის, რომელსაც 1916 წელს (№ 121) დაუბეჭდავს კიდევ.

ეს ვარიანტი ფრად მომხიბველია. დათოთ გურამიშვილს აღნიშნული ლექსი უკრანიაში რომ არ დაეწერა და მასში ზუბოვკელ ტურფა ასულთან წარტერესო შეხვედრის ეპიზოდი უარმეტკე პოეტისი სახეებით არ გამოხატვა, ვერცერთ ლიტერატურის მკვლევარსა და მწერარს ვერ დააჭერებდით, რომ ამ ლექსის წყარო ქართული ხალხური ლექსი არ იყო.

გურამიშვილის „ზუბოვკა“ საყვარელად ცნობილია. გვირდა მკითხველს გავაცნოთ მისი ხალხური ვარიანტი.

„ზუბოვიკან მომავალმა ვნახე ერთი ქალი, შავ თვალ-წარბას ნარნარ დაწველდა ასხა შავი ხალი. მისმა ეხშმა დაცამნელა შემეშინა ძალი. სისხლის ქროლავ მსწრაფლ შემეკროო, გამოშტერა თვალი. ვკითხე, მშუო, სიდან მოხვალ, ხად მას წასვალთ? გეაქებ, მაცოდინე შენი გზა და კვალი, თორემ შენს წინ თავს მოვიკლავ, ხად ლამაზ ბასრი ხალი. გამოღმა და მომასყრო ცოდვილს ორი თვალი. ხელით დაცამნავა მისი ცხაკვალი. მოთხა: „შეხია ასეული ვარ, იქ მამქვ წასვალთ; ბიჭებრად ნუ მიუღერ მომასორო თვალი, ვერა ხედავ, შეის მდარაკობს სხვიოსანი თვალი!“

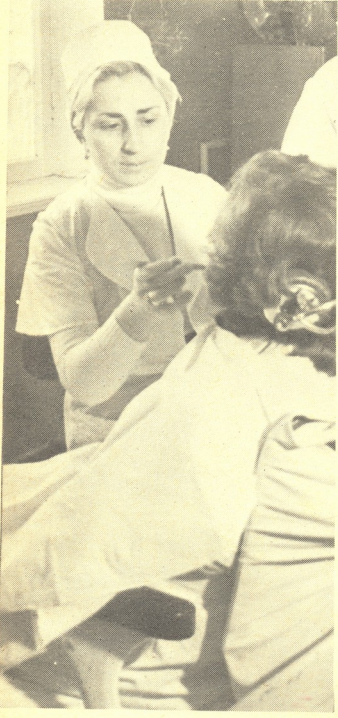
ამ სიტყვებით დაცამნორდა სხოუმტურცენელი თვალი, კოცნის ბავის დაცამტყველი მშვენიერი ხალი, თვით დღიშო ზეციური, პირისხეული, მკრთალი, იყო მართლა ცისა მსგავსი, მზის და მთვარის ქალი. და მას აქეთ დავტრწე ქვენად გულს მწვავეს ძეპნის ალი, ვერ იქნა და ვერა ვოვე შენარი ქალი. უგვირვენიოდ მეჩვენება მთელი მარის თვალი, თუ მის ტრტბაც არ ამშუვენებს უძლეველი ძალი“.

ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ეს ლექსი, დღემდე გამოქვეყნებულ ხალხური პოეზიის კრებულებში არსად არ შემხვედრია. ხალხური „ზუბოვკა“, აბა, რომელი ასეთი კრებულის დამამშვენებელი არ იქნებოდა!

ჯიჟენა ქუჩიანის სიყვარული- დან მოღის

ლაზმირ ცანავა, მკურნალის ღმირი

ცინარა გაგუა

...ოღისა ზუგდილის მთავარ ექიმს, ვმ-
ზარ ცვარაცხელის ვთხოვე მოწინავე ექი-
მები გეყენე. უნ სიამაყით ჩამოთვალა რაი-
ონის გამოჩენილ ექიმთა სკამილ მოწოდო-
ლი სო.

— ენურქალაღლომბინატის საავადმყოფო-
სი კესტურით, სიტყვით რომ აღმოგეტყუ-
ველა იმ წარმატების შესახებ, რასაც ამ
სავადმყოფოში მიღწეა მოკლე დროის მან-
ძილზე, შეიძლება არ დაიჭროთ, გავიწილს
შინც თვალით ნანახი ჯობს, ელიმება მას.

სავადმყოფოს ეზოში ყვავილნარი ბიბი-
ნაბს, გამოკანამარეულბული ავადმყოფები
წარმატებ ხეივანზე დასეირნობენ. ზოგნი ნამ-
კვების ფიქვებისა და ჯადრების ჩრდილქვეშ
აყამებზე ჩაიხმსდარან. სავადმყოფოში სა-
ნიშნული სისუფთავეა, დიდი და პატარა, კა-
სისკე და მთავარ ექიმამდე ყველა ერთ
ნაზს ემსახურება — ადამიანის ხანგრძლივ
აღიკიცხეს და განათვლილბს. ამ სიტყვე-
ბის ქეშმარიტების დამამტკიცებელია სივ-
ლესი, გარდამავალი დროშები, რომლებიც
სავადმყოფოსა და ჯიჟენის დროს მიიღო, რო-
გორც შრომითი მამაციების სიმბოლო. ავად-
მყოფთა სამაღობელ სიტყვებს კი დასას-
რული არა აქვს.

სავადმყოფო თობი წელია რაც გაიხსნა.
ენურქალაღლომბინატის მუშა-მოსამსახრ-
ეობა რიცხობრივბა ზრდამ, კომბინატის გა-
ფართობბამ განაპირობა აუშენებინათ სავად-
მყოფო. შენობა თიხსართულიანია. მას თუ-
დათამდე ექიმი და 200-მდე დამხმარე პერ-
სონალი ემსახურება სავადმყოფოს აქვს
თუბამული, ვინეკოლოგიური, ბავშვთა, ინ-
ფექციური, ქირურგიული და სხვა განყოფი-
ლებები 120 საწოლით.

... დიდი ინტელიგენტი, თავმდაბალი მო-

ქალაქე, საუკეთესო დასტაქარი, სათნო და
კეთილი; უნგარბა მისი შრომბა, რომლის
ერთადერთი საზღაური მის მიერ ვადარჩე-
ნილ კაცბა სიყვარულია. — არ დაიშურებს
კეთილი სიტყვა პაციენტბებმა სავადმყოფოს
მთავარი ექიმის, მედიცინის მეცნიერბბა
ანდიდატის ღაზმირ ცანავას მიმართ.

თეთრ საოპერაციო მაგიდაზე სინათლე
იღვრება; მზად არის უმარბი ქირურგიული
იარაღი, პრიალი გაუღის თანამედროვე სა-
შედიცინო სანარკობო და ხელოვნური სუნ-
თქვის აპარატებს. დინჯად მოძრაობენ ქი-
რურგის ხელები, ღაზმირ ცანავას მარჯვენამ
ვინ იცის რამდენჯერ დამარცხა სიკვდილი.

„სასწრაფობა“ რამდენჯერ შემოუყვ-
ნია მედიცინის მეცნიერბბათა კანდიდატი
ღაზმირ ცანავა ამ სიტყვას სავადმყოფოში.
„სასწრაფობს“ გავიწილზე ექიმი უშალ ტო-
ვებს ბინას, საყუთარ შევიღებს, საზიომო სუ-
ფრას, კონცენტრს...

მზე კარგა ხანბა ჩაივლია. ქუჩებში გაი-
რადნებული ლამბიონები ციმციმბს, —
ნულარ გეშინია, დედა, ღაზმირი მოვიდა! —
ამშეიღებენ ავადმყოფს. ახლა აღარ მიყვრის,
ღაზმირ ცანავას საფეთქლებზე ასე ნაადრე-
ვად რატომ შეპარბია, ქალბა.

მისმა მარჯვენამ პირველად 1964 წელს და-
თრუნა სიკვდილი. ეს იყო რიზანის სამე-
დიცინო ინსტიტუტის მოსპიტალური ქი-
რურგის კლინიკაში. წარმატებით დაიკ-
ვინსტიტუტის და გულბა შობოლური ზუგდი-
ლისავე გამოუწია.

უცბად გავარდა ქალაქში ღაზმირ ცანავას
სახელი. როცა ენურქალაღლომბინატის
სავადმყოფომ ადგილი შეინაცვლა, მთავარ
ექიმად მედიცინის მეცნიერბბათა კანდიდატი
ღაზმირ ცანავა დანიშნო. საყუთარი თა-

ვისაღმი მეტად მომთხოვნი ქორეუგი ექიმებისაგანაც ამას მოითხოვს. საავადმყოფო მაღალკვალიფიკაციური სპეციალისტებითა და კომპლექტებული. მთავარი ექიმი შვიდად გრძნობს თავს, რადგან გვერდს უშვებენ გამოცლილი, მცოლნე სპეციალისტები შინაარს გავაუა, დ. მაქაქარია, ლ. თაქთაქიშვილი, პ. კვიციანი, ვ. ზუბაია, რ. მთლავა, ლ. ლავილია, გ. პასაინი, მ. წურწუშია, ა. შველი, თ. ფარცანი — სწორედ მაღალკვალიფიკაციურმა კადრებმა, მათმა საქმიანობამ, საქმის სიყვარულმა განაპირობა ის, რომ მთავარმა ექიმმა დააყენა საკითხი. შეეძინათ სამამულო თუ სახელმწიფოებრივი უზღვევის სამედიცინო აპარატები. მას გვერდში ამოუდგა ენგურქალაქის მთავარი ღირებურობი ო. ფაცაცია. კომპინანტმა ნახევარ-მილიონამდე თანხა გამოყო...

— „ნაერი“ — გაისმის საოპერაციოში ქორეუგის ხმა. ავტომატური სამედიცინო მანქანა ირთვება აპარატი ღინკად, უხარვეზოდ ასრულებს დაკისრებულ მოვებობას. ბიოქიმიურ ლაბორატორიაში ცთობდა ანალიზები თანამედროვე სამედიცინო აპარატებით, რომლებსაც დროის სწრაფ მონაკვეთში შეუძლია მისცეს კუჭის წვენის, სისხლის და სხვა ზუსტი ანალიზი. ხელოვნური სუნთქვის სანარკოზე სამედიცინო აპარატებს კარგად აუღეს ალბი ექიმმა-ანესტეზიოლოგებმა. საქმის კონიტი გამოირჩევიან ბიოქიმიკოსი ლეიბა ლავილია, რენტგენოლოგი ელვირა კუხუშვილი და სხვები. მათე ავადმყოფებზე დაკვირვება დისტანციური ტელედიანგრაფიის მოხდება, ამუშავებენ სამედიცინო თემებს, მუირო კონტაქტს რესპუბლიკის მოწინავე კლინიკებთან, ჩაებმების საავადმყოფოების რესპუბლიკურ თუ საკავშირო დათვალიერებებში.

რაც ჩვენს რესპუბლიკაში პოზიტიური ფერები დაიწყო, საავადმყოფოს მიეღი კოლექტივი ახალი ძალით ამოქმედდა. მათთვის არ ასებობს სხვა „გასამრჯელო“, რომელიც ასე აუფასურებს თავდადებულ საქმიანობას. ყველაზე მეტად აღსანიშნავია საავადმყოფოს თანამშრომელთა ურთიერთობების ცემა, აქტი სოცეზიერებაში გამარჯვებულ ექიმთა ალბომი: „ჩვენ მივადრევეთ კომუნისტური შრომის გამარჯვებას!“, — ლენინის ეს სიტყვები ამშვენებს ალბომს. ადგილი მის თაემქლომარეს ც. გავას გულდასმით შეუდგენია და გაუფორმებია ალბომი, მასში კარგად არის მოცემული ექიმთა საქმიანობა, ავადმყოფთა პრეტენზიები, წინადადებები, სამალობელი სიტყვები.

— ჩვენს ეპოქაში, როდესაც ადამიანის გემოვნება ასე გაიზარდა, ცხოვრება მეტ მოთხოვნილებებს აყენებს. კარი იქნება, თუ სათანადო დაწესებულებები დაინტერესდებიან, რომ ავადმყოფებს მოხერხებული და რიგიანი ტანსაცმელი ეცვათ. დანერგონ წარმოებაში უფრო მოხდენილი მოდელები — თქვა დაზმირ ცანაძე.

...ღილით ისე დაიწყება ჩვეულებრივი დღე, ადამიანის სიცოცხლის გადარჩენის სილაშხითი საყსე დღე რომ ჰქვია.

ატარებმა დიდებული საჩუქარი მიიღეს. დიდებუნი, წერილის გამორჩეულ ყურადღებას იპყრობს თბილისის მაულ-კავოლის კომპინანტის ახალი ბავა-ბალი „ზორი“.

დ. იაკობაშვილის ფერადი სლაიდები

ნუნუ ჩხრაძე

ქარქის სახ. საქ. სსრ
საქმიანობა
ბიბლიოთეკა

ბი რგორ ცნორღვენ
სბბვზწო ბბღწ

სკიისი ფილუეი

მამინ თბილისის სახელმწიფო უნი-
ვერსიტეტის ფსიქოლოგიის ფაკულტე-
ტის მეხუთე კურსის სტუდენტი იყო.
საჯარო ბიბლიოთეკაში უკვიანდებო-
და, შინ დატოვებული ავადმყოფი დე-
დისთვის დილით აფთაქში გაბარებუ-
ლი წამალიც დროზე უნდა გამოეტანა.
ქალთვილმა კიბესთან მდგომ ყოჩივარ-
დების გამყიდველ ბიჭს, გოგონები გა-
ზაფხულის მაცნეს რომ ეძახდნენ, ჩქა-
რი ნაბიჯით ჩაუარა და მიწისქვეშა გა-
დასასვლელის კიბეს დაუყვა. ძირს წაქ-
ცეული ახალგაზრდა კაცი შენიშნა, რო-
მელსაც პირიდან სისხლი ჟონავდა,
ამოდ ეხევიდნენ გამუღულ-გამომუღულ-
ნი, ვერაფერს შეელოდნენ, ზოგი არც
კი იყურებოდა იქითკენ, ისე მიიჩქარო-
და. ხალხის ტალღა გაარღვია, გულწა-
სულს მივარდა, ხელოვნურად ასუთქა-
ბელის არე დაუზღია. „კლინიკური სიკ-
ვდილი!“ — გაუღევა თავში, მაგრამ
თქმა კი ვერ გაბედა, ისე დაეწანა ახალ-
გაზრდა სიცოცხლე.

იმ დღეს პირველად შეეჩქრა ნადა
ბახუტაშვილი უსამართლობას. მეტადრე
ადამიანთა გულგრილობამ აღაშფოთა.
მოიარეს ერთი, მეორე, მესამე საავად-
მყოფო... ავადმყოფი არსად მიიღეს, უფ-
ლებად არა გააქვს, გულგრილად აც-
ხადებდნენ მიმდებულს. ტკივილისაგან
ავადმყოფმა გონი დაკარგა და გზაშივე,
სასწრაფო დახმარების მისწავლაშივე გარ-
დაიცვალა. უკნობი ორი შეილის მამა
აღმოჩნდა.

ის დამე ჯოჯოხეთად გქცა, ვერ მოის-
ვენა, გამთენიის ხანს ერთ-ერთი რედაქ-
ციის სახელზე წერილი დაწერა ადამიან-
ების გულგრილობაზე, მათს უსულგულ-
ოდ დამოვიდებულემაზე. რედაქციიდან,
ასევე დაგვიანებით, არაფრისმთქმელი
პასუხი მიიღო. თავი არ შეიწყუნეს, ქა-
ლიშვილის წუხილი ყურად არ იღეს. ნა-
დიას ეს შემთხვევა სამუდამოდ დაახ-
სომადა, გადაწყვიტა ადამიანების სამ-
სახურში ჩამდგარიყო და ამჯობი-
ნა ცოცხალი, საინტერესო საქმისათ-
ვის მოევიდა ხელი. ნადიას საბო-
ლოდ ამ შემთხვევამ აარჩევინა ცხოვ-
რების გზა. გამოიკვეტა მიზანი — ადა-
მიანებისათვის ზრუნვა, მათი ტკივილის
გულთან მიტანა. ამ რწმენითა და იმე-
დით მივიდა ნადია ბახუტაშვილი ოქ-
ტომბრის რაიონის შინაგან საქმეთა გან-
ყოფილებაში არასრულწლოვანთა საქმე-
ების ინსპექციის უბნის ინსპექტო-
რად. ნადია არ მალავს, გულსტკიო-
ვით ამბობს სოღმე, ზოგი ადა-
მიანი ძალიან გვიშლის ხელს მუ-
შაობაში, ბოროტმოქმედების გამოვლენ-
აში; მილიციას დიდი როლი აკისრია,
მისი თვალთ ყველაფერს უნდა სწვდ-
ობდეს, მისი ავტორიტეტი თანდათან
უნდა მაღლდებოდეს; თითოეული ჩვენ-
განი — ამბობს ნადია, — დიდი გადა-
უღებელი ამოცანის წინაშე ვდგავართ.
არასრულწლოვანებთან მუშაობა რთული
საქმეა, დანაშაული მაშინვე უნდა აღიქ-

ვეთოს, რომ მოზრდილობაში ისეთივე
რამ აღარ განმეორდეს. დროზე მიღე-
ბული გადაწყვეტილი ზომები ამის უტ-
ყუარი გარანტიაა.

* * *

ოცდასამი წლის ქალიშვილი მილიცი-
ელის ფორმით მიამბიჯებს სანაპიროზე...
ეჭვმიტანილი ბიჭები შენიშნა და იქით-
კენ გაეშურა. ორმა მიმაღლა მოასწრო,
ერთი მათგანი კი ვერ დაუსხლტა ხე-
ლიდან. ნადიამ მარჯვედ გადაუწია გა-
მოხრული პიჯაკის საყველო და მიწაზე
ჩინის ახალთახალი შარვალი დავარდა.
ბიჭი გამომეტყველებამ გასცა... ახლა
ყველანი მილიციის სამორიგეო ოთახში
სხედან...

— გარეცხილი შარვალი გასაშრობად
გადავფხე. რამდენიმე წუთში გაქრა
თოკიდან. თქვენ რომ არა... ვინ იცის
ვის დაგაბრალდები. ხომ გავიანთათ:
„მომხარაგმა ერთი ცოდვა ქნა, დამტარ-
გავმა ათასიო“. — წყნარად ჩაილაპარა-
კა იქვე მყოფმა დახარალებულმა ქალმა.
ნადია თავისი საშუალო უბნის ყველა
ეჭვმიტანილი ბავშვს იცნობს. ყველა არა-
კეთილსამიელო ოჯახს აღრიცხავს
ჰყავს აყვანილი. ხშირად მათი დაუპა-
ტივებელი სტუდენტიც არის. რა მძელია
დაუკვირებელი სხვის სულში შეღწევა,
მაგრამ რას იზამ, საჭირო იყო და უდ-
რობ დროს ვიღაცის ოჯახური მყუდრო-
ბე დაარღვია. ხომ შეიძლება ამას რის-
ხვა და მუქარა მოჰყოლოდა, არამკითხ-

ხონის ქალთა წევრები და პიისი მოღვაწეები

ობისთვის განესაკათა. მაგრამ ვაბეჭდული, თავისი საქმის უზომოდ ერთგული ქალიშვილი ამ მოსალოდნელ უსამართლებლობებს როდი ყრიდებდა. ზოგჯერ ღამის ათ საათზეც კი გამოეყენებოდა ამა თუ იმ ეჭვმიტანილ ოჯახს, გამომცდელად შეათვალა ირემებს ოჯახის წევრებს, ყველას შინაურულად მოიკითხავს, აინტერესებს ოჯახის უფროსი, რომელსაც ცოლ-შვილი ლოთობას უჩივის, ხომ ფხიწელია, რაიმე საფრთხე ხომ არ ემუქრება პატარებს. მისვლის საბაბად ხან რას მოიმიზეზებს ხოლმე და ხან რას მშვიდ ოჯახურ იდილიას ვინ გამოაპარებს ფსიქოლოგ ქალს! თექვსმეტობდენ ოჯახი ჰყავს აღრიცხვას. მეტადრე არასრულწლოვანი ბავშვების ბედი აწუხებს, ვაითუ მამამ დღეს ისევ ვერ შემიყავა თავი და დათვრა, მერე იზრება, ქალსაც უმეტყუა ნებისყოფამ და ბავშვების ბრალი... ფიქრები შემოგარავია სხვის შვილებზე მზრუნველ ქალიშვილის.

იმ დღეს რა დაავიწყებს ნადიას. დედამ ორი მცირეწლოვანი შვილი რამდენიმე დღე ოთახში გამოკეტა. მეზობლებმა ეს ნადიას აცნობეს. დედას ბავშვები არც სკოლაში გაეშვა, არც ეზოში ჩაეშვა სათამაშოდ. ქმარზე გაბოროტებულ ქალს ამით უნდოდა ეძია შური.

ნადიამ იმ წუთშივე ფეხზე დააყენა მილიციის ორგანოები. ვასჭრა ხვეწნა-მუდარამ. შეგანებინეს გაბოროტებულ ქალს: შენი შვილები მარტო შენი საკუთრება ნუ გვონია, პირადი ინტერესებისთვის ბრმა იარაღად ნუ იყენებო.

ნადიას ყველა ცნობის პლენიფიკაციის გამოხიზნე. ფასი აქვს მის სიტყვას. დაუსრულებლად შემოიღან მასთან შეწუხებულად ადამიანები, შველასა და დანმარებას ითხოვენ და ისიც დაუყვედრებლად შველის ყველას.

ნადია ნარკომანიის დიდი მტერია. შიშობს რომელიმე ბავშვის დანაშაული არ გამოეპაროს, ძნელად აღსაზრდელ ბავშვებს ფეხდაფეხ დასდევს. ზეპირად იცის ვინ ვისთან რამდენი საათით და სად სათამაშობდა, ვინ ვის სად შესვდა, მოსწავლეებმა როგორი წარმატებით დანამთავრეს სასწავლო წელი და ამ ზაფხულს რას აპირებენ. რამდენიმე ეჭვმიტანილი მოზარდებიც შეუმჩნეველი არ რჩება და არდადეგების პერიოდში თავს დასტრიალებს მათ, ფრთხილობს, რათა უშველოს, სანამ რაიმე ფათერაკს გადაეყრებოდნენ.

წელიწადნახევრის მანძილზე შვიდ ღვთის ანაბრად მიტოვებულ ბავშვს აღმოუჩინა დახმარება — ყველანი ბავშვთა სახლების ჩაბარა.

ჩვენს სამშობლოს ღირსეული შვილები დაეწარდით! — ასეთია ყველა ჭეშმარიტი მამულიშვილის ნება. ამასვე ფიქრობს ნადია ბახუტაშვილი, რომელიც ხილდაც მათზე ფიქრსა და ზრუნვას ელამათენებს.

ნანული ბაჟია

მე-19 საუკუნის 80-იან წლებში დაბნობილი გაიხსნა ქალთა ობოლური სასწავლებელი, რომელმაც გზა გაუხსნა იქნურ ქალთა სწავლა-განათლებას, საზოგადოებრივი ცხოვრების ასპარეზზე მათ დაწინაურებას. ეს წლების მანძილზე შეუნდებელი ბრძოლის შედეგი იყო, რომელსაც სათავეში პროგრესულად განწყობილ მოღვაწეთა ჯგუფი ედგა. მათ შორის ქალებიც იყვნენ. ამ ქალთა შორის გამოირჩეოდა სოფიო წულუკიძე, რომელსაც ახლო ურთიერთობა და მიმოწერა ჰქონდა ი. ჯავახიშვილს, ა. წერეთელთან და ი. გოგებაშვილთან. მან წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების დახმარებით შემოიკრიბა ხვეწის დაარსება და საერთოდ აქტიური მონაწილეობას იღებდა კულტურულ-საგანმანათლებლო ღონისძიებათა განხორციელებაში.

მე-20 საუკუნის დისაწყისში დაბნობილი საქმოდ მოპოვებულნი განათლებული და საზოგადოებრივი ინტერესებით გატაცებული ქალები. სულ მალე ამ ქალთა ჯგუფს შეემატა ნიქიერი და განათლებული ქალიშვილი ეკატერინე (კატო) ვასილის ასული ვარკეთილბატაძე.

ეკატერინე, გვირად ვარკეთილბატაძის დაიბადა 1876 წელს ბანკის თანამშრომლის ვასილ ვარკეთილის ოჯახში. მან წარმატებით დაამთავრა ქუთაისის ქალთა გიმნაზია და, იმავე წელს 18 წლის ქალიშვილმა მიიღო პედაგოგისა და განმანათლებლის ოსტატის მოწვევა წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ქართულ ეკრძო სასწავლებელში. თუ არა ნიქი, ცოდნა და პროფესიული ხელოვნება, იგი ვერ მოხვდებოდა ოსტატის ოცნების სკოლაში. აქ დაწესებით კლასებში 1903 წლამდე მასწავლებლობდა.

ამასთან ერთად, ეკატერინე, 1901 წლიდან 1903 წლამდე, ქუთაისის საკვირაო სკოლის მასწავლებელიც იყო, სადაც უმსაქონლოდ ასწავლიდა სახელსწილების მუშებს, ნიქიებს, დიასახლისებს.

1902 წელს, ეკატერინე ჩაება უბატონო ბავშვთა ნებაყოფლობითი საზოგადოების მოღვაწეობაშიც და მალე ამ საზოგადოების გამგებობის თავმჯდომარის ამხანაგად აირჩიეს.

1903 წელს ეკატერინე საცხოვრებლად ხონში გადმოიღის. სულ მალე იგი თავის მსქეფარე ენერგიით და ენთუზიაზმით ებმება საზოგადოებრივ-სასარგებლო მუშა-

ბიძი. ევატერინე 1903 წელს, ქალაქ წრის საერთო კვებზე გამგეობის წინადადებით ერისმაღლე აირჩევს გამგეობის თავმჯდომარის ამხანაგად, 1907 წელს კი — წრის გამგეობის თავმჯდომარედ. ამ საპატიო მოვალეობას იგი შეუძევლად ასრულებდა 1921 წლამდე. ქალაქ შორის მუშაობაში მას მხარში ედგენენ ეფრო ჭიჭინაძე (წ. ნიკოლაძის ძე), ცნობილი მათემატიკოსი, საზოგადო მოღვაწე მამიკო და ლეოცია ქუთათულებები. ლუბა საბამე, ოლი ჩიჩუა და სხვები. ქალთა წრის სამუშაო გეგმა შინაარსით და ღონისძიებებით მრავალფეროვანი იყო და მას განსახლებვდა დემოკრატიულ-პროგრესული იდეები. იგი მიზნად ისახავდა ქალთა შორის განმათავისუფლებელი იდეების პროპაგანდას. წრის წევრთა გაყოფით ცნობიერებას, თავსაში ქალის როლის ამაღლებას და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის ასპარეზზე მის გამოყენებას. წრე ასამდე ქალს აერთიანებდა. მათ შორის გამოირჩეოდნენ: მამიკო, ნუცა, ნინო, ემელია ქუთათულებები, დარკო წერეთელი-ქუთათულები, პეკო ისყელიანი.

წრე ყოველ შაბათს საათობს საათებში იკრიბებოდა. შეკრების პირველი განყოფილება პოლიტიკურ-სოციალური, ქალთა საერთაშორისო მშრომობის, ხელოვნების, ლიტერატურის, ჰიგიენისა და აღზრდის საითხებზე ლექს-საუბრებს ეძიებოდა. ლექციებს კითხულობდნენ ხონის ინტელიგენციის მოწვეული წამომადგენლები: ალ. ჭიჭინაძე, პ. ქავარავა, პ. ციკლაშვილი, პ. ჩხეიძეშვილი, მ. ბახტაძე და ზოგჯერ ქუთათულის მიწვეული პირებიც. შემდეგ ხელსაქმობდნენ (ჭრა-ყრავა, ჯარავა, ქოსა), ხელსაქმობდნენ წრის ყველა წევრი იყო დასაქმებულს. მასალა შიშინდა მოქალაქეთა, ნახელავი მეტწილად სუვენიერი იყო. ხელსაქმის გამოცდილი ოსტატები ასწავლიდნენ. მათი ნახელავი წრის ფონდში ვარკვეულ დრომდე ინახებოდა.

სამაგის მესამე განყოფილება მეტად მხიარული იყო. მიუსდებოდნენ ჩაის, ტკბილეულს, მსჯელობდნენ საკვიბორტო საითხებზე, სახავდნენ მომავლის გეგმებსა და მიზნებს. წრის შესაკრები ადგილი ივ. შარაშიძის ბანი იყო.

ზაფხულობით ქალთა წრის თაოსნობით, ხონის ბაღში იმართებოდა ალტერა-სიგნორის მრავალპირანი ვასარობობა. ბაღში შესასვლელი ბილუები ფასიანი იყო. ზამთარში კი სალონები ივ. შარაშიძის ბინაში ეწყობოდა და შემოსული ფული დიდი სტუდენტებს ამ მოწვევლებებს მილიანად ხარჯდებოდა.

ქალთა წრე ყოველი საზოგადოებრივი საქმის ჩვეულებრივი მონაწილე იყო. აჯავის ობილეს ზეგნით ქალები გვერდს უდგენენ ხონის დრამატულ საზოგადოებას და არა-ნაკლებ ინითაქტებას იჩენდნენ, ვიდრე მამაკაცები. მათ 1912 წელს ზემოთ აღნიშნულს ქართული სცენის მშენებლის, ლადო მესხი-შვილის ობილეს. ქალთა წრის კარგი თაოსნობა იყო 1911 წელს ევატერინე ვაგაშვილის ხონში მიწვევა და მათთან შეხვედრა,

რომელიც ქართული მწერლობის კომპარატ ზეიმაღ ვადაძეცა. ვაგაშვილის მსურველ სიტუაციებში მამართან ქალებმა, ისინი ხაზგასმით ამითხოვდნენ ქალთა უფლებებს. ზემის დასასრულს, დიდი ბანკეტის შემდეგ სამსახურით სურათი გადაიღეს. ამ თაოსნობის წამომწვევები ევატერინე ხაზტაძე იყო.

ქალთა წრემ არა ერთი და ორი ქალი ამაღლა გონებრივად, წარმოაჩინა საზოგადოებაში, ჩააბა სასარგებლო შრომაში, ყველა მათგანის შიხაში მავალით კი ევატერინე ვადაძე.

ევატერინე ჯერ ქალთა კერძო პროფესიული სკოლის მუდმივი მზარუნელი იყო, შემდეგ კი — 1916 წლიდან 1922 წლამდე — ამ სკოლის გამგე. იგი 1912 წლიდან წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების გამგეობის წევრად ითვლებოდა, 1915 წლიდან კი — ამ საზოგადოების გამგეობის თავმჯდომარის ამხანაგად.

1910 წლიდან ევატერინე ხონის დრამატული საზოგადოების გამგეობის წევრია, 1914 წლიდან კი საზოგადოების სექციის თავმჯდომარე და თეატრალური სეზონების ორგანიზატორი. 1914 წლიდან ევატერინე ქალთა გიმნაზიის დამარსებელი კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილაცა, აქტიურად მუშაობს ქალთა გიმნაზიის მშობელად წრეში.

ამდენი დავალები და შრომა ევატერინეს როდი ამორებდა ოჯახს. იგი დიდებულ დიასახლისი, უფრობელსი აღზრდილი დედა და ოჯახის ბურჯი იყო. ოჯახს მრავალი სტუმარი ჰყავდა, მათ დიდი მკაფიოვნება მიუღობდა ყველი, ვეულხელ მასპინძლისაგან. ევატერინესა და მის ოჯახს ახლი მეგობრებად ქაჩინთან ჩვენი ქვეყნის დიდ მოღვაწეებთან: ავ. წერეთელს, დ. კლაპაშვილთან, ქართული თეატრის საუეთესო წარომამადგენლებთან.

საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დაწყების პირველი დღეებზე ევატერინე მეულხელთან ერთად მთელი არსებითი ჩაღვა გამოაჩვენებელი ქართველი ხალხის რიგებში, როგორც სახალხო მასწავლებელი.

1923-1925 წლებში ის სახალხო სახლის შემენებლის კომიტეტის უკლტურული სექციის თავმჯდომარეა, 1929-1934 წლებში კი მე-2 საფარბიო-საქაჩინს სკოლის დამსახურე საქმის პრეზიდენტი თავმჯდომარე. ასე დაუსტრობს შრომაში თანდათან იწერებოდა ევატერინეს შინაარსიანი ბიოგრაფია. იგი 1946 წელს, 64 წლის ასაკში გარდაიცვალა. წულუკიძის საზოგადოებრიობა მწუხარებით შეხვდა ამ ნათელი ადამიანის გარდაცვალებას და დიდი პატივით დარბაძეს თვის ცხოვრების განუყოფელი მეგობრის, ცნობილი ექიმისა და საზოგადო მოღვაწის მათე ვასილის ძე ბახტაძის გვერდით.

დრო მივიღებს, თან მიაქვს გარდასული ამბები, მაგრამ შესთავრება, ადამიანის ძეგირფასი საუწყე, ცოცხლად ინახავს ევატერინეს დიდ საქმეებს, მის უფროს დავარს.

ბიოგრაფი ბახტაძე

ნიმე ქაიაკაე

ტრადიციულ ქართველ სახელოვან პიანისტთა სკოლას მიემატა კიდევ ერთი გვირი ნინო ქაიაკაე — საერთაშორისო კონკურსების ლაურეატია, ამჟამად მარტავრატ ლონგისა და ჯაკ ტიმის სახელობის საერთაშორისო კონკურსის ლაურეატია.

ბიოგრაფია. თბილისის ე. სარაჯიშვილის სახელობის სახელმწიფო კონსერვატორიის მეხუთე კურსის სტუდენტი ნინო ქაიაკაე, წარსულად მეტად დიდი სასპეუსისმგებელი გამომცემის წინაშე მას საბჭოთა საფორტეპიანო სკოლის დირსება უნდა დაეკავა ამერიკის შემოთავაზებული შტატების, გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის, იტალიის, მსოფლიოს ბევრი სხვა ქვეყნის ნიჭიერი შემსრულებლების გვერდით. დასკვნით ტარში დაეკავებოდა იყო მხოლოდ რვა პიანისტი, მათ შორის სამი საბჭოთა კავშირიდან ერთი — ხაზგასმით აღნიშნა ქართველი პიანისტის არტისტული, მონაცემები და მუშაობა საშემსრულებლო მანერა, შთაგონებული პოეტური დაკვრის სტილი. უდათო ქართველი პიანისტის ასეთი წარმატება განპირობდა მისი პედაგოგის პროფესიონალი ე. გუერკიძის დიდმა პროფესიულმა ოსტატობამ, დაუღალავმა შრომისმოყვარეობამ, ერუდენციამ... წლები მანძილზე მისი არა ერთი დაზრდილი გამხმარდა სხვადასხვა საერთაშორისო კონკურსების ლაურეატია.

ასალავარდა პიანისტს წინ დიდი საინტერესო შემოქმედებითი სირთულეებით დაფილიო გზა აქვს გასასვლელი, დე, ფახებდენიერ ველის ამ სავალზე ასალ ვახბილ შემოქმედებითი გამარჯვებითი გაქსარების მიხი ნიჭის მრავალთა-სიანი თაყვანისმგებელი.

საბრძოლო სამი თვე

მიწი — უპირველეს ყოვლისა, გილო-
ცადო ბავშვის შედენას ახალშობილის სი-
ხარული შენარჩუნება ოქსაში სიხარულიან
ერთად ეს უპირველესი საზრუნავი. ცვავეთ, ეს
საზრუნავი ყველაზე განაწარმოთ და მარ-
ტო დედის არ დაადგეთ ჩავა.

დედა თუ დადილადა, რძე შეუშვირდ-
და. რძის შენარჩუნება კი ყველა პრაქტიკულ-
მის სამი მეოთხედის გადაწყვეტას ნიშნავს.
პირველ სამ თვეს ბავშვის ორგანიზმში
ინტენსიურად წარმოიქმნება ახალი ტუტე-
რები, ამიტომ საჭიროა უზრუნველყოთ
„მასწინ მასალის“ შეუფერხებელი მიწო-
ლება.

სრულფასოვანი კვების გარეშე შეუძლ-
ებლია წონის ნორმალური მატება და სწო-
რი განვითარება. ზოგიერთი მკვლევარი
აღნიშნავს, რომ თუ ბავშვს პირველ თვე-
ებში კვება დააკლდა, შემდგომში უწყვი-
თდება მესხიერება, უფერობადა ზრდა. რა
თქმა უნდა, ქარბი კვებაც საზიაროა, ტუტე-
რად ეს კარ ამოკაფავს ბოლომდე ჩვილი ზედ-
მეტ საკვებს.

ბავშვებისათვის ყველაზე კარგი საკვებია
დედის რძე. ამასვე პედიატრები დაპირა-
კობდნენ მამუხანა, როცა დედის რძის შემ-
ცველი იყო მხოლოდ ძროხის რძე და ახ-
ლა, როცა ამდენი შესაძლებელი შროალი
შეუვათებულ ფუნქცილები შექმნა. ასეთებია:
ერთ თვედენ — „მალღუტა“ და შემდგომ-
ში ახასიათებს „მალღუტა“, მალწიებში იგი-
დება უნერგული „ლინოლიკა“ და „რობო-
ლიკა“. „რობოლიკა“ ძალიან უახლოვდე-
ბა დედის რძეს, შეიცავს დიდი რაოდენო-
ბით ცილებს და განუყოფელია დედნე-
ლულ, მცირეწონიან ახალშობილთათვის.

მარგარ, მიუხედავად ამ დირსებებისა, ეს
პროდუქტები ქალის რძის ტრადიციული მარ-
ინც არ არის. და უშთავრებად ინიშობ, რომ
ბავშვს ვერ უშუშავდება ინფექციის საწი-
ნააღმდეგო, დამცველი ძალეები. შეიძლება
საქმად უსტავად გათვითობით დედის რძის
შეზამინებლობა, შეიძლება შროალი ფუნქ-
ციები გავამდინდროთ მინერალური ნივთი-
ერებებით, ვიტამინებით, დავაშრადით ისეთი
ტენსიოლოგიით, რომელიც უზრუნველყოფს
მის კარგად ათვისებას, მაგრამ დამცველ
ანტიბიოტებს, რომელიც დედის რძე შე-
იცავს, ვერავითარ სხვა წყაროდან ვერ მი-
ვიღებთ, გარდა დედის თბილი და ნაწი
შეგრძენის!

ესე რომ, დაბეჭდებით გიჩრეთ, შეინა-
რჩენეთ რძე!

სამშობიარო სახლიდან რომ გამოწერი-
ებით, პირველ დღეებში უმჯობესია კვების
იჭვირი რეჟიმი დაიცვათ — დღეში შვიდ-
ჯერ, ყოველ სამ საათში მიხტეთ ძუ-
ძუ. ორი სამი კვირის შემდეგ ჯერ შეგიძ-

ლიათ შუალედი ოდნავ გააიღოთ, კვებით
მ-ჯერ, ყოველ სამსაზვავს საათში.

კვების დრო — ეს არის დღიში, რომლის
გარშემოც მთელი დღის რეჟიმი ტრია-
ლებს.

ფსიქოლოგი: რეჟიმზე დაპირაკი განსა-
კუთრებით არის საჭირო, თუ იქნება რეჟი-
მი, ოქსაში იქნება სიმშვიდე: ზომიერი გან-
რიგი დადებით გავლენას ახდენს ჩვილის
ნერვულ სისტემაზე: მას კარგად ძინავს, ნა-
ლებდად ტირის.

მიწიმი: ეს სწორია, მაგრამ პედიატრები
ამ ბოლო დღის უფრო მოქნილი რეჟიმისა-
კენ ვიხრებით. — ვურჩეთ გათავისწო-
ნონ ბავშვის თავისებურებები.

ზოგი ბავშვი პირველად სუსტია, უღონო,
აქტიურად ვერ წოვს, მალე იღლება და გა-
ძლიანდენ იძინებს. მერე კი ვეღარ ძლებს
და ორი-სამი საათის შემდეგ უკვირლოთ გვა-
ცნობს, მოშვიდაო. ასეთ დროს ჯობია
დაბობაზე წვივიდეთ. მერე კი როცა ჩვილი
მომარტდება, შუალედი ნელ-ნელა ისევ გა-
უწუწადეთ.

ღამის ექვსსაათიანი შესვენება ძირითა-
დად სწორია. მაგრამ სუსტ ბავშვებს ხან-
დახან დაბობაც უფრებთ ბოლომდე ჯერ-
სჯობს, ეს ჭერი უფრო გათენებისას, რე-
გულად მიეცეთ. მერე კი, საერთოდ უნდა
ვთავაზო მასწე უარი.

ფსიქოლოგი: — ინდივიდუალური თავ-
სებურებების გათვალისწინება აუცილებ-
ებლია, მაგრამ, ჩამდენად შეიძლება, რე-
ჟიმი უცვლელი უნდა დატოვოთ, ამიტომ
დაუშვამტებ, რომ თუ პირველ კვირებში
დღის განრიგში კვება და ძილი ერბანტესა
სცვლის, — დაახლოებით, მეორე თვედან,
უკვე ჩნდება ფიქძილის შუალედები, რომე-
ლიცა სწორი ორგანიზაცია აუცილებელი გა-
ხლავთ. დეიძილი ბომ დროის ის მოწყვე-
თია, როცა ბავშვი საშრობი აიქცევის, იე-
სება შობაზედღეებში, რაც ასე აუცი-
ლებელია ფსიქიური განვითარებისათვის.

შობილების ამოცანაა პირველ 2-მ თვეს
ასწავლონ ჩვილს დანახვა და მოხინება, რაც
იხას როლი ნიშნავს, რომ ახალშობილი
ყრუა და ბრძა იერეკიანის ოქვედა შეუქმ-
და მხებზე. მაგრამ უნდა განუვითაროთ შე-
დელობა და სმენა, იგი მივაჩინოთ მუ-
რე მუცლის ხმებს, უუფროს საგნებს.

ჩვილს რომ გახსნილი, მიხვედ დაიხატეთ
და აღერსიანად გაეხატებოთ. დიდა დამაინ-
ანის სახე პირველი ობიექტია, რომელსაც
ბავშვი ცნობს და გარემოდან გამოარჩავს.

პირველი თვის ბოლოს, ბავშვს უნდა
განუვითაროთ უნარი თვალს ადვილად მოძ-
რავ საგნებს, პირპონტალურად ნელა გა-
დაადგილოთ სათამაშო, და ეცადეთ ბავ-
შვმა მას შწერა გაუყოლოს. პირველად სა-

თამაშო გაეცეკვა მხედველობის არედან,
მაგრამ მალე დაიწევს მისთვის თვალის
გაღვივნებას.

მეორე თვის დასაწყისში საწოლზე ჩამო-
უიადით ქებახა ბუბტი ან დიდი სახა-
რული.

როცა ჩვილი მოძრავი ხაგის თვალის დე-
ვნებას მიეჩვევა, მერე უშრავ საგანზე
შეაჩერებს მწერას, ცხე იგი, უშაობდება
მხედველობა. ბავშვი თითქოს გაიჩრდება,
შეაჩერებს მოძროხას, ე. ი. შწერა შეჩე-
რებულია საგანზე ან მოზრდილი ადამიანის
სახეზე.

ბავშვს უჩნდება უნარი გაამახვილოს სმე-
ნა; უნდა ხანს მუსტერება დადეს სახეზე
და უფრო უფლებს მის ხას, რაც ძალიან საჭი-
როა სმენით და მხედველობითი აღქმის
განვითარებლად.

მიწიმი: — ეს საჭიროა საერთო განვითა-
რებისათვისაც: აკი ადრეულად ახსენი „სულ-
ღიანი“ და „ხორციელი“ — ფსიქიური და
ფიზიკური მეტად მჭიდროდ არის დაკავში-
რებული. ასე რომ, თუმცა თქვენი საწია
ჭრტკობით უენია, მას მიაცი უნდა ესა-
ხობოთ.

დღეში 10-15 და მეტჯერაც გიხლებთ
ჩვილისთვის გამოცეკვა. ყოველ დღითი ხაგე
უნდა დაბანოთ თბილი წყლით. ცხვირის
ნესტილია გაუწმინდეთ თბილ წყალში დას-
ველებული დოლბანდის უტუტით — გრძი-
ლით თასში.

ჯერსა და ჯერს შუა კოვითი, ან ბოლი-
დან დალაღინეთ რამდენიმე უტუტი ანადუ-
ღარი წყალში კარბი ალბთ ვიტამინ D-ს,
ან თევზის კონს კონსეტი.

ფსიქოლოგი: ღამა, ასეთ საწიასაც ეხა-
კიროება სობოთ და აღტობს: ამიტომ მარტო
დედა კი არა ყველანი, ვინც ბავშვს უდღის
მშვიდნი და საათონი უნდა იყვნენ. პრე-
ციურებში ფრთხილად უნდა ჩატარდეს, რა-
დენა თითქმის პირველადღეებში დაწვე-
ულადღებმა ბავშვს ამ პრეციურებსაღმი
დამოკლებულება. თუ საწიას ჩავმის დროს
რაიმე ატინეთ, ან ცხელ წყალში მოვიგე-
დათ დაბანა, მალე აღმოჩინეთ, რომ მას „არ
უყვარს“ ჩავსა „არ უნდა“ დაბანა. როგორც
წყალში ჩავსაგამ, ან შეხვევას დაუწყებთ
აჩრებება, თუმცა აჩრება არც არა გი-
ცილიან რა და არც წყალი მოგხვალთ ცხე-
ლი.

მიწიმი: დასაბანად ყველაზე შესაფერი
ტემპერატურა 38-37 გრადუსია. გადავლებით
კი ერთი გრადუსით ნაკლები სობოს წყა-
ლი უნდა გადავალეთ უშაღ შეახვიოთ შე-
წარსი და ვიდრე თავს არ გაუშრობებთ
არც განსხთ, შემდეგ კი კარგად შეუშრობა-
ლიეთ თბილი სხეული. დაუთავალტობთ კის-
რის, იღლებთ, ზამბაყების ნაკეციე. რომ

ეჭვი- უპროლოგო

არ ჩაუხორციელ და არ გამოეწვევს, წახუტები
საბავშვო კრები ან მოაზრობი სპეციალური
ფუნქციონი, ბავშვს მარად ნუ გაახვეთ —
მეტიესი საშუალება თვისუფლად იმობიარს.
ეს ხელს უწყობს კარგ ფიზიკურ განვითარებას

მსმირლობი: ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს შეხების შეგრძნების განვითარებას. თუ პირველ თვეებში ბავშვს სწორად აცემენ, იგი უნებლიედ ბევრს მოძრაობს, რაც ხელს უწყობს შეხების შეგრძნების განვითარებას. ამიტომ საჭიროა, როცა პაწის არ სინჯავს სტეხები ვაჭისხანა.

მშობი: — ღოდოდ, ხანდახან შეაშინებენ, ხელში ხომ არ ვაუცილებ? პაწის თერაპიუტულიცაა ჭრა არა აქვს მოწყობილი. ამიტომ ნელი-ნელ უნდა შეაგაოთ ახას.

რაც შეეხება ვაკუუმის, ამაზე ღალატრიკი ჭრა აღერა. ვაკუუმის და ნანვის დროს აქი თვისთადავ აჩვეთ ტემპერატურის ცვალებადობას. მეორე თვიდან ჩვილს დაწვრივას უწყვეტად, ისე რომ რაღაც დროის მოწყვეთში იგი მსუბუქად მაინც არის ჩაცმული. დაახლოებით ასევე მეორე თვიდან საჭიროა ბავშვი მუცელზე დასწვრივოს.

მსმირლობი: მუცელზე წოლისას პაწია იოლად ხედავს გარემოსა და გარშემო მყოფთ, რაც ასე საჭიროა ვინაიდან განვითარებისათვის. სამი თვისა მუცელზე წოლას კარგად უნდა მიეჩვიოს.

სამი თვის ჩვილს ცოტა ხნით თავის გარეშე შეუძლია. დიდ ხანს ათავიერებს ჩაოქრობილად სათამაშოს, თუ უნებლად ხელი გამკრია, ყურასაც მიუვადებს მის ფარულს. მუცელზე მწოლავი კი ინტერესით ათავიერებს გარშემო მყოფთ. მერა გადღაძვს ერთი სახიდან მეორეზე, შვიდად გაუფრთხილ თვალს, რათა შემდეგ თქვენი გამოჩენისას საერთო გამოცოცხლებით გამოხატოს სიხარული.

მშობი: იქნებ ზოგიერთმა მშობელმა განაცხადოს, არა ვაკუუმს ჩვენ ასეთი იდია. ბავშვს მოუხვევრად ძინავს, სულ ტირის, თითქმის ნიადაგ რაღაც აკლიაო.

— რას იზამთ, ასეც ხდება არაან შვილი ბავშვობი, სველ საფეხებს, უბუნ ნაკეცებს და მუცლის ტვიცხლსაც რომ იოლად ეტყვიან და, არაან აღზენებული. — ერთი ბუნ უხერხულობასაც, რომ სახტიკი პრობლემით ხდებაან. ასეთი გარდალი რეპიტულობა, შესაძლოა ცოტა ვაძნელებული მშობიარობის შედეგი იყოს.

ბავშვმა შესაძლოა იმიტომ იტიროს, რომ დღა ან წაუღებს აქვებს, ან ზურგბდად აძლობს. ზოლოს, შესაძლება უჭეოდად იყოს. ყოველთვის ეს უნის პედიატრს უნდა გარკვიოს. ამიტომ გირჩევთ ხშირად მიმართოთ მას: ექიმი ხომ წუღობს მანძილზე თქვენი დამხმარე და მეგობარია.

ო. ლივანიძე,
მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატი,
ე. კაპლანი,
ფსიქოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი.

ეურნალი „ზღორივე“ — იბეჭდება მცირე შემოკლებით.

ჩვენს პლანეტაზე მტრედის ხუთასამდე სახეობა არსებობს: ნაცრისფერი, ჭრელი, თეთრი, მურა და ა. შ. მას ვხვდებით დედამიწის ყველა კუთხესა და სარტყელში როგორც დაბლობში, ისე მაღლობ ადგილებში. მტრედების საყვარელი ადგილი ტყეა, მაგრამ ადამიანების მახლობლადაც ცხოვრობენ, განსაკუთრებით დიდ ქალაქებში: მოსკოვში, ოდესაში, ლენინგრადში.

მტრედის საშობლო ევეგიტაცია. ევეგიტატებმა იგი ჩვენს წელთაღრცხვადე სამიათასი წლის წინათ მოაშენეს. მტრედების მოშენებას აგრეთვე ბერძენები და რომაელებიც მისდევდნენ. ცნობილია, რომ ადამიანი მტრედს ძირითადად კავშირებაში მტრედის საშუალებად იყენებდა. სახლმომხვევილი რომაელ მედიკოს-მოთავარს, იულიუს კესარს, ლაშქრობისას თან მიჰყვებოდა მტრედები, რომლებსაც რომში მიჰქონდათ მისი ლაქონიური ცნობები გამარჯვებებისა და ლეგიონთა წინსვლის შესახებ.

საფრანგთ-პრუსიის ომის დროს (1870-1871 წწ) გერმანელების მიერ აღუაშემორტყმული პარიზი და ან, ფრანგებმა პაერბორობით ათასობით მტრედი ქალაქ ტურში გადაიყვანეს, საიდანაც ფრთოსნები ფხვნილზე მტრედულ ბარათ-პაეიტებს აწვდიდნენ დედაქალაქში სპეციალურად შექმნილ „მტრედების ფოსტას“, ხლო პირველ მსოფლიო ომში (1914-1918), დაახლოებით ერთ მილიონ მტრედს მუდმივი კავშირი ჰქონდა სხვადასხვა სახლმწიფოს სახმტრედი ნაწილებსა და ზურგს შორის. მეორე მსოფლიო ომის (1941-1945) დროსაც მოღვაწე ფრინველებს კავშირებაში მტრედის განსაკუთრებული შემთხვევებისათვის იყენებდნენ. ინგლისელები მტრედებს ანდობდნენ პატაკების მიტან-მოტანას და ამ საქმეს დიდ ბრტანეთში ვაჭრობილი ნახევარი მილიონი „ფოსტალიონი“ ემსახურებოდა.

მტრედების დამსახურება აღინიშნა ორდენებითა და მედელებით. პარიზში კი მათ პატვისაცემად ძეგლია აღმართული. რატომ და რა პირობებში აღიარეს მტრედი შვიდობის სიმბოლოდ?

ჭრე კიდევ შორეულ წარსულში, საბერძენეთის ქალაქ კართაგენის ერთ-ერთ მოედანზე თავმოყრილი, მრავალი ომებისაგან დაღლილ-დაქანცულს და მშვიდობამოწყურებულ ხალხს თერაპია მტრედმა მოუტანა ბარათი, რომელიც ომის დამთავრების იუწყებოდა. ამ ცნობამ დიდად გაახარა კართაგენის მოედანზე თავმოყრილი ხალხიც და მთელი საბერძენეთის მცხოვრებიც. ამიტომაც, მტრედის შესახებ ხალხმა მრავალი წარმტყვი ლეგენდა შექმნა. მტრედი კაცობრიობის სანუკვარი ოცნების — მშვიდობის, მეგობრობისა და ერთობის გამომხატველია...

ჩაუვნერა ერთ ბავშვს, რომ მტრედი დამე ბარათ სასარგებლონი, არამედ ბუნების მშვენიერანიც არიან, რომ მათი მელონიური ლულუნი, მოძრაობა, ფაქიზი ცხოვრება, ადამიანსადმი ერთგულება, უდიდეს სიამოვნებას გვანიჭებს...

ბ. დატუაშვილი,
საქართველოს სსრ დამსახურებული აგრონომი.

ჩვენი პირტიპული გამოსვლის შემდეგ რეკამენსი უაპუსხვენი

ეურნალი „საქართველოს ქალის“ 1979 წლის მარტის ნომერში გამოქვეყნებული წერილი „ზევი თეთრული“ სინაგვიდეს შეეფერება.

სამისიტრომ ღრმად შეისწავლა ზ. თბილისში თეთრულის რუცების მდგომარეობა და ა. წ. 17 მაისს საჯანგებოდ იმეცხლა ამის შესახებ კოლეგიის სხდომაზე.

მდგომარეობის გამოსწორებლად კოლეგიამ კონკრეტული ღონისძიებები დაუხატა ზ. თბილისის მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო მომსახურების სამმართველოს და ვარტიანება „თბილისს“ ხელმძღვანელობას, რათა მაქსიმალურად დაემყოფოდეს მოსახლეობის მოთხოვნებზე. მეკეთრად ვაუმოხმებლეს რუცების ხარისხი და ადაცულ იქნეს შეკვეთების შესრულების ვადები.

დამსმავე პირების მიმართ მეკეთრე ზომები მივიღეთ.

ბ. თოდრა,
საქართველოს სსრ მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო მომსახურების მინისტრის მოადგილე

პეკიები ბიონაზით

ასალი ნორი ბიონაზით

გადარჩეული, გარეცხილი ახალი (ნორჩი) ნორი ფორცხიანად (500 გრამი) მოხარშეთ მარილწყალში (არ გადახარშოთ), გადაიტანეთ თუშფალანგში, შევარილოთ, გაწურეთ ხელით და დაჭერით.

1 ჩაის ჭიქა დაჭერილი ქინძი, გემოვნების მიხედვით წიწყა და მარილი დანაყეთ ერთად, გახსენით ღვინის ძმარისა (1 სუფრის კოვზი) და 2 სუფრის კოვზი ნიორის ნახარშში. შემდეგ შეურით მზა მაციონეზი (გემოვნებით). ამ მასალას დაუმატეთ გამზადებული ნიორი და კარგად აურით ერთმანეთში.

მწვანე ხახვი ბიონაზით

გადარჩეული, გარეცხილი 500 გრამი მწვანე ხახვი მოათავსეთ მდურარე წყლიან ჭიქაში და მოხარშეთ. მოხარშული ხახვი გადაიტანეთ თუშფალანგში და როცა შეგრძელდება, ხელით გაწურეთ და დაჭერით. წიწყა და მარილი (გემოვნებით) დანაყეთ, დაუმატეთ დანაყილი ყვითელი ყვითი (იბურღილი ზაფრანა) 1 ჩაის კოვზი, წვრილად დაჭრილი 1 ჩაის ჭიქა ქინძი, წვრილად დაჭრილი 1/2 ჩაის ჭიქა კამა, მაიონეზი (რამდენიც გინდათ) და აურით. შემდეგ დაუმატეთ გამზადებული დაჭრილი ხახვი და ერთმანეთში კარგად აურით.

მეფეაჩი პრასა ბიონაზით

გადარჩეული, გარეცხილი 500 გრამი პრასა მოათავსეთ მდურარე წყლიან (2 ჩაის ჭიქა) ჭიქაში და როცა შეგრძელდება, გაწურეთ ხელით, მოშლოდ იხე რომ თავი არ დაუზიანოთ. თითოეული პრასის თავი თავად

ვის მწვანე ფორცხიანად იხე შეახვიეთ, რომ კონსერვაციის ხახვი მიიღოს. შემდეგ მოათავსეთ ზეთიან ტაფაზე და შეწვიეთ ყოველი მხრიდან. დაწვეთ შესაფერ კურტულზე, ზემოდან მოასხით მზა მაიონეზი (გემოვნებით) და მოაყარეთ წვრილად დაჭრილი 1/2 ჩაის ჭიქა ქინძი.

კარგული ბიონაზით

გადარჩეული, გარეცხილი 400 გრამი ისპანახი მოხარშეთ ჩვეულებრივი წესით და გადაიტანეთ თუშფალანგში. იმავე წყალში მოხარშეთ 800 გრამი ჭარხლის ფოთოლი, გადაიტანეთ თუშფალანგში. შემდეგ იმავე წყალში მოხარშეთ 800 გრამი ნიახური და ისიც გადაიტანეთ თუშფალანგში. აღნიშნული ბოსტნეული შეგრილების შემდეგ ხელით კარგად გაწურეთ და დაჭერით. 1 ჩაის ჭიქა წვრილად დაჭრილი ქინძი, 2 კბილი ნიორი, წიწყა და მარილი კარგად დანაყეთ. დაუმატეთ დანაყილი ყვითელი ყვითი, იბურული ზაფრანა 1 ჩაის კოვზი, წვრილად დაჭრილი 1-2 თავი ხახვი, მზა მაიონეზი და აურით. შემდეგ დაუმატეთ გამზადებული მოხარშული, დაჭრილი მწვანეღვეული და კარგად აურით ერთმანეთში. სუფრაზე მიტანისას მორთეთ მწვანეღვის ღერებებით.

ისპანახი ბიონაზით

გადარჩეული, გარეცხილი 700 გრამი ისპანახი მოხარშეთ ჩვეულებრივი წესით, შევარილოთ, გაწურეთ ხელით და დაჭერით. წვრილად დაჭრილი 3 თავი ხახვი მოხარჯეთ 1-2 სუფრის კოვზ მჭესუმჭირის ზეთში. გემოვნების მიხედვით წიწყა, ნი-

ორი და მარილი დანაყეთ ერთად, დაუმატეთ წვრილად დაჭრილი 2-8 ძირი ქინძი, წვრილად დაჭრილი ორი თავი ხახვი, ერთი სუფრის კოვზი ღვინის ძმარი, მზა მაიონეზი და აურით. შემდეგ შეურით გამზადებული ისპანახი, მოათავსეთ შესაფერ კურტულზე და ზემოდან მოაყარეთ ზეთში მოხარჯული ხახვი.

ჭარხალი ბიონაზით

კარგად გარეცხილი 500 გრამი ჭარხალი მოხარშეთ ან შეწვიეთ, გააცალეთ კანი და წვრილად დაჭერით ან გაატარეთ ზორცხაკე მანქანაში. 2 ძირი ქინძი, 2-3 კბილი ნიორი, წიწყა და მარილი დანაყეთ, დაუმატეთ 1 სუფრის კოვზი ღვინის ძმარი, მაიონეზი და აურით. მიღებულ მასალას შეურით გამზადებული ჭარხალი, მოათავსეთ შესაფერ კურტულზე და ზემოდან მოაყარეთ წვრილად დაჭრილი ოხრაბუხის ფოთოლი.

ბადრიჯანი ბიონაზით

მთელ-მთელი კანინი 1 კილოგრამი ბადრიჯანი დასურთ სიგრძეზე იხე, რომ არ მოაშროთ ერთმანეთს და მოხარშეთ. შემდეგ ჩვეულებრივი წესით გაწურეთ და დაეცალეთ ერთმანეთს ე. ი. ნახევარ-ნახევარი ბადრიჯანი უნდა მიიღოთ. შემდეგ მოაყარეთ მჭესუმჭირის ზეთთან ტაფაზე და შეწვიეთ ყოველი მხრიდან (შემწვარი ბადრიჯანი რბილი უნდა იყოს და ფორმა არ უნდა დაეკარგოს). დანაყეთ 2-3 კბილი ნიორი, წიწყა და მარილი. დაუმატეთ ძალიან წვრილად დაჭრილი 2-8 თავი ხახვი, 1 ჩაის ჭიქა წვრილად დაჭრილი ოხრაბუხი და ქინძი, 1/2 ჩაის ჭიქა წვრილად დაჭრილი ნიახური, 1/4 ჩაის ჭიქა წვრილად დაჭრილი რეპანი, 1 ჩაის კოვზი დანაყილი ქინძის თესლი, 1 ჩაის კოვზი დანაყილი იბურული ზაფრანა, 1-2 სუფრის კოვზი ღვინის ძმარი, მზა მაიონეზი (რამდენიც გინდათ) და კარგად აურით. მიღებული მასალა მზალი არ უნდა იყოს. ბადრიჯნის თითოეულ ნახევარ წაუსეთ მომზადებული მასალა, გადაეცეთ, აშაფუთეთ იმავე მასალაში, დაწვეთ შესაფერ კურტულზე და ზემოდანაც წაუსეთ იგივე მასალა.

თამარ სულაქველიძე

ბარბანის პირველ გვერდზე — სხ რედაქციის სახელზე არბიხში მისხან ბატიშვილი; მეორეზე — ფრთხილად. და კო ბა შევილის ფერადი სლაიდები.

რედაქტორი მარია ბარათაშვილი	სარედ. კოლეგია: პ. ბაქალაძე, მ. ბაზრონი, ვ. ბაზრონი, ზ. კახაბაძე, ნ. კილაშვილი, თ. ლუგარაშვილი, ქ. ლომთაძე, მ. შულანი, ნ. შალუაშვილი, ლ. შანგიანი (მხატ. რედაქტორი), ლ. შაფრაული, თ. წარეთელი, ნ. ჯაბახიძე, ე. ჯაბახიძე (პ. მგ. მივიანი).	სპ. კ. ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა
ტიქერდაქტორი ნ. ბუკიძე		

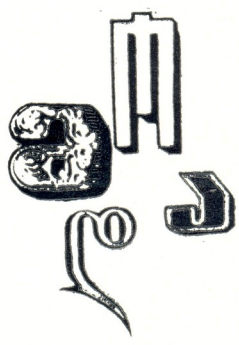
სპ. კ. ც. ცის გამომცემლობის სტამბა. თბილისი, ლენინის ქ. № 14. ტიპოგრაფია издательства ЦК КП Грузии, Тбилиси, ул. Ленина, 14.

რედაქციის მისამართი — ლენინის ქ. № 14. ტელეფონის №, № რედაქტორის — 99-98-71, პასუხისმგებელი მდინის — 99-71-68. მხატვრული რედაქტორის — 93-98-57, საერთო განყოფილება 93-98-54. გადაცემა ასაწყობად 5/VI-79 წ., ხელმოწერილია დასაბეჭდოდ 16/VII-79 წ., ქალაქის ზომა 60x90 1/4, ფიზიურ ნაბეჭდი ფურცელი 3. სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბი 5,3. ტრიაგი 126.000. შეკ. 1658. უე 05756. ფასი 30 კპ.

მოდულების ავტორი
ნანა ცეკიტაია

1. კომპლექტი პლაჟისთვის. გრძელი ქვედა კაბა ნაოჭურილი და გვერდზე შეხსნილია. კომპლექტს ამშვენებს კონტრასტული ფერის ბეიჯები.
2. ჩიოის ქსოვილის წელში გადაჭრილი საზაფხულო სარაფანი. — გაყოფილი კონფორტული მარამი, მაქსიმო და კანტებით. გვერდის ნაკერებში ჩაყოლებულია ჯიბეები. ქვედა კაბის ნაწილები სწორად აქრილდ. და ნაოჭურილია.
3. ტანკოტუის ქსოვილის საზაფხულო სარაფანი, ვიწრო ბრეტელებით. წინ ჰაეროვანი შესაკავით ქვედა კაბა ორნაწილიანია. ქამარი, ბრეტელები და კანტები ერთი ფერისა.
4. ჩიოის ქსოვილის საზაფხულო კაბა კომბინირებულია. — განიერი ჩადგმული ქამრით. სახელოები მთლიანად აჭრილი და ზემოდან შეხსნილია.
5. ნარმის ქსოვილების კომპლექტი პლაჟისთვის — მოკლე ფილტი პატარა გადაფენილი საეულოთი ქვედა კაბა ორნაწილიანია და ირიბადაა აჭრილი კომპლექტს ამშვენებს კანტები და ფერადი თამბახა.

6. 60/115

ИНДЕКС 76178